

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Τεύχος αφιερωμένο
στὸν
ΑΓΓΕΛΟ Σ. ΒΛΑΧΟ





Ο ΜΕΝΤΩΡ, Χρονογραφικό καὶ Ἱστοριοδιφικὸ Δελτίο τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας,
ἐκδίδεται τὸν Ἀπρίλιο, Ἰούνιο, Ὀκτώβριο καὶ Δεκέμβριο κάθε ἔτους
μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ:

Πρὸς τοὺς Ἐταίρους: 49-50 • Β. Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΥ, Ἄγγελος Σ. Βλάχος: 51-73 • Πρακτικὸ τῆς Α΄ Τακτικῆς Γενικῆς Συνέλευσης τῆς 11 Μαΐου 2003: 74-92 • Ἀλίκη Μουστάκα, Ἑλένη Μπέζη: 93-95.

Ἐκδοτικὴ φροντίδα Ἡλέκτρας Ἀνδρεάδη

ISSN 1105-7181

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, Πανεπιστημίου 22, 106 72 Ἀθήνα, Fax (210) 3644 996



Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ • ΤΕΥΧΟΣ 67 • ΙΟΥΝΙΟΣ 2003

Πρὸς τοὺς Ἑταίρους

Μία ἀπὸ τὶς σημαντικότερες ἐργασίες τοῦ Ἀγγέλου Σ. Βλάχου εἶναι ἡ ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ τῶν Εὐαγγελίων, ἐργασία στὴν ὁποία εἶχε ἀφιερῶσει πολὺ χρόνο καὶ δυνάμεις. Ἐνα ἔκτενὲς χωρίο, ποὺ τὸν εἶχε ἀπασχολήσει πολὺ, ἀκολουθεῖ:

Κι ἔφτασαν σ' ἓνα μέρος ποὺ ὀνομάζεται Γεθσημανῆ· καὶ λέει στοὺς μαθητές του· Καθίστε ἐδῶ ἕως ὅτου προσευχηθῶ. Καὶ πῆρε μαζί του τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰάκωβο καὶ τὸν Ἰωάννη καὶ ἄρχισε νὰ αισθάνεται φόβο καὶ ἄγχος. Καὶ τοὺς εἶπε· Περίλυπη εἶναι ἡ ψυχὴ μου μέχρι θανάτου. Μείνετε ἐδῶ καὶ ἀγρυπνεῖτε. Καὶ προχώρησε λίγο, ἔπεσε καταγῆς καὶ προσευχόταν ὥστε, ἂν ἦταν δυνατόν, νὰ περάσει ἀπὸ αὐτὸν ἡ στιγμή, καὶ ἔλεγε· Ἀββᾶ, πατέρα μου, ὅλα εἶναι δυνατὰ γιὰ σένα· ἀπομάκρυνε τὸ ποτήρι αὐτὸ ἀπὸ ἐμένα. Ἄς μὴν γίνῃ ὅπως ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ ὅπως ἐσύ. Κι ἔρχεται καὶ τοὺς βρῖσκει νὰ κοιμῶνται καὶ λέει στὸν Πέτρο· Σίμων, κοιμᾶσαι; Δὲν ἄντεξες ν' ἀγρυπνήσεις μιὰν ὥρα; Ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεστε γιὰ νὰ μὴν μπείτε σὲ πειρασμό. Τὸ πνεῦμα εἶναι πρόθυμο, ἀλλὰ τὸ σῶμα δὲν ἀντέχει. Καὶ πάλι ἀπομακρύνθηκε καὶ προσευχήθηκε λέγοντας τὰ ἴδια λόγια. Καὶ πάλι γύρισε καὶ τοὺς βρῆκε νὰ κοιμῶνται γιατί τὰ μάτια τους ἦσαν βαριά· καὶ δὲν ἤξεραν τί νὰ τοῦ ἀποκριθοῦν. Καὶ

ἔρχεται γιὰ τρίτη φορά καὶ τοὺς λέει· Κοιμᾶστε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεστε. Φτάνει. Ἦρθε ἡ ὥρα. Νά, παραδίδεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου στὰ χέρια τῶν ἁμαρτωλῶν. Σηκωθείτε, πάμε. Νά, αὐτὸς ποὺ μὲ παραδίδει ἔφτασε.

Κι ἀμέσως, ἐνῶ μιλοῦσε ἀκόμη, ἔρχεται ὁ Ἰούδας, ἓνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα, καὶ μαζί του πλήθος μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα. Τοὺς εἶχαν στείλει οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Καὶ ὁ προδότης εἶχε συμφωνήσει μαζί τους σημάδι, λέγοντάς τους· Ὅποιον φιλήσω, αὐτὸς εἶναι. Πιάστε τον καὶ ὀδηγήστε τον μὲ συνοδεία. Κι ὅταν ἔφτασε, τὸν πλησίασε ἀμέσως καὶ τοῦ λέει· Ραββί, καὶ τὸν καταφίλησε. Κι ἐκεῖνοι τὸν ἔπιασαν μὲ τὰ χέρια τους καὶ τὸν συνέλαβαν. Κάποιος ὅμως ἀπὸ ὅσους ἦσαν ἐκεῖ τράβηξε τὸ μαχαίρι, χτύπησε τὸν δούλο τοῦ ἀρχιερέα καὶ τοῦ ἔκοψε τὸ αὐτί. Καὶ ὁ Ἰησοῦς μίλησε καὶ τοὺς εἶπε· Βγῆκατε νὰ μὲ συλλάβετε μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα σὰν νὰ ἦμουν ληστής; Κάθε μέρα ἤμουν μαζί σας στὸν Ναὸ διδάσκοντας, καὶ δὲν μὲ πιάσατε. Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ γραφές. Καὶ ὅλοι τὸν ἐγκατέλειψαν κι ἔφυγαν.

Κατὰ Μάρκον 14, 32-50.

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ

(† 8 Φεβρουαρίου 2003)

“Όσα άκολουθοῦν δὲν άποτελοῦν οὔτε βιογραφία οὔτε ἐκτίμηση τοῦ ἔργου τοῦ Ἁγγελου Σ. Βλάχου. Εἶναι ἐκπλήρωση καθήκοντος πρὸς τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸν ὁποῖο συνεργάστηκα ἀπὸ τὸ 1988 ἕως τὴν ἡμέρα ποὺ ἔφυγε καὶ σύντομη χρονογραφικὴ ἀπόπειρα κατατόπισης τῶν ἐταίρων γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του.

Οἱ πληροφορίες ποὺ ἔχουμε γιὰ τὴ ζωὴ του εἶναι ἄφθονες στὰ αὐτοβιογραφικὰ βιβλία του. Ὁ ἴδιος διηγεῖται τὴ ζωὴ του, ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια ἕως τὴν ἀποχώρησή του ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ διπλωματικὴ ὑπηρεσία, μὲ πολλὲς λεπτομέρειες, σὲ πολλοὺς καὶ πολυσέλιδους τόμους. Ταυτόχρονα μὲ τὴ διήγηση τῶν συμβάντων τοῦ βίου του ἐκθέτει τὶς σκέψεις του γιὰ διάφορα ζητήματα, ἱστορικά, κοινωνικά, πολιτικά. Ἐχουμε λοιπὸν τὴ δυνατότητα νὰ τὸν γνωρίσουμε βαθύτερα. Ἄλλη πηγὴ γνώσης τῆς προσωπικότητάς του εἶναι τὰ καθαρῶς λογοτεχνικὰ ἔργα του ἀπὸ τὸ πρῶτο, αὐτοβιογραφικὸ στὴν οὐσία, *Τὸ Μνῆμα τῆς Γρηᾶς*, ἕως τὰ μυθιστορήματά του ἢ ἀκόμη τὶς μεταφράσεις του τῶν Εὐαγγελίων ἢ τῶν ποιημάτων τοῦ Καβάφη. Ἄλλὰ καὶ οἱ ἐπιστημονικὲς μελέτες του, γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Θουκυδίδη λ.χ., ἀποκαλύπτουν ἀπόψεις του γιὰ μεγάλα κοινωνικὰ καὶ πνευματικὰ ζητήματα.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ. Ὁ Ἁγγελος Βλάχος γεννήθηκε στὶς 24 Φεβρουαρίου 1915 στὴ Μανσοῦρα, πόλη τῆς Αἰγύπτου, στὶς ὄχθες τοῦ Νείλου, κοντὰ στὴν Ἀλεξάνδρεια (*Πρωτόστερο* 7). Ἄλλοῦ λέει ὅτι γεννήθηκε στὶς 2 Φεβρουαρίου (*Μιὰ φορὰ Δ΄* 98). Ὁ πατέρας του Σταῦρος ἦταν δικαστὴς στὰ Μικτὰ Δικαστήρια τῆς Ἀλεξάνδρειας (*Πρωτόστερο* 25-26). Παππούς του, ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἦταν ὁ ἐπιφανὴς λόγιος, ποιητὴς καὶ διπλωμάτης τοῦ 19ου αἰ. Ἁγγελος Βλάχος, τὸν ὁποῖο ὁ ἐγγονὸς γνώρισε λίγο καὶ τὸν θυμόταν «ἀμυδρότατα» (*Πρωτόστερο* 27).

Ὁ Ἁγγελος ὁ νεώτερος καὶ τὰ δύο ἀδελφία του, ὁ μικρότερος Παῦλος καὶ ἡ μεγαλύτερη Ἑλένη, μεγάλωσαν σ' ἓνα πνευ-

ματικό οικογενειακό περιβάλλον. Ο πατέρας του αγαπούσε την ποίηση και τους διάβαζε συχνά ποιήματα Έλλήνων και Γάλλων ποιητών και ανάμεσα στους επισκέπτες του σπιτιού ήταν ο Κωνσταντίνος Π. Καβάφης (*Πρωτόστερο* 77).

Δημοτικό και Γυμνάσιο πήγε στην Αλεξάνδρεια, εκτός από την τελευταία τάξη του Γυμνασίου την οποία έκανε στην Αθήνα το 1931, στο Γ γυμνάσιο άρρένων, στην οδό Λυκαβητού. Στην Αλεξάνδρεια, στο Αβερώφειο γυμνάσιο, είχε ως καθηγητή τον Ευάγγελο Παπανούτσο, τον οποίο άρκετες φορές μνημονεύει στις αναμνήσεις του.

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, με καθηγητές, μεταξύ άλλων, τον Αλέξανδρο Σβώλο, τον Κωνσταντίνο Τσάτσο, τον Ανδρέα Ανδρεάδη.

Τα αρχαία ελληνικά τα αγάπησε στα χρόνια του Πανεπιστημίου. Αφορμή ήταν η ανάγνωση της γαλλικής μετάφρασης του έργου του Johann G. Droysen *Ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου* και η συμβουλή του πατέρα του Άγγελου να συνεχίσει με τη μελέτη του αρχαίου κειμένου του Άρριανού *Αλεξάνδρου Ανάβασις* (*Πρωτόστερο* 156).

Έχοντας έντονα πνευματικά ενδιαφέροντα, γνώση της ελληνικής και της γαλλικής λογοτεχνίας (η μητέρα του ήταν Γαλλίδα), συχνάζε στα στέκια των λογοτεχνών, μάλιστα στον κύκλο του Γιώργου Κατσιμπαλη, όπου ανήκαν ο Γιώργος Σεφέρης και ο Ανδρέας Καραντώνης. Λογοτεχνικές τάσεις όμως είχε από τα σχολικά του χρόνια και ο ίδιος διηγείται (*Πρωτόστερο* 162) ότι είχε γράψει διηγήματα με θέματα ήθογραφικά και κατάληξη τραγική.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ. ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ. Το 1936, τεταρτοετής της Νομικής, έλαβε μέρος στους Ολυμπιακούς του Βερολίνου, ως μέλος της ομάδας κολύμβησης, και παρακολούθησε τις τελετές των αγώνων που ήταν ο ιδεολογικός προάγγελος των όσων σύντομα θα ακολουθούσαν (*Πρωτόστερο* 200 κέ.) Γυρίζοντας στην Ελλάδα βρήκε τη Δικτατορία της 4ης Αυγούστου λίγων ημερών. Το φθινόπωρο του 1937, 22 χρονών, πήρε το πτυχίο της Νομικής και έργα-

στηκε για λίγον καιρό στο δικηγορικό γραφείο του ποινικολόγου Τσουκαλά, για να στραφεί, με την προτροπή του πατέρα του, προς το διπλωματικό στάδιο. Έλαβε μέρος στον διαγωνισμό του Υπουργείου Ύψωτερικῶν καὶ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1939 διορίστηκε ἀκόλουθος.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ. ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ. Ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος τὸν βρῆκε στὸ Κρυπτογραφικὸ Τμήμα τοῦ Υπουργείου Ύψωτερικῶν, ὅπου ἔζησε τὶς ἀγνωστες σὲ πολλοὺς πτυχές τοῦ πολέμου, τὴν προέλαση τῶν Γερμανῶν, στὴν Εὐρώπη προσπάθειες τῆς ἑλληνικῆς κυβέρνησης νὰ ἀποφύγουμε τὴν ἐμπλοκή μας στὸν πόλεμο, τὴν δολιότητα τοῦ φασισμού. Ὡς μέλος τῆς διπλωματικῆς Ὑπηρεσίας ἐπιστρατεύθηκε στὴ θέση ποὺ κατεῖχε, ὁ ἴδιος ὅμως ἀποφάσισε νὰ πάει ἐθελοντὴς στὴν Ἀλβανία. Τὸ ζήτησε ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ Ἐπιτελείου Ἀλ. Παπάγο ὁ ὁποῖος ἀρνήθηκε, ὅπως ἀρνήθηκε νὰ τὸν βοηθήσει ὁ θεῖος του Γεώργιος Βλάχος, ὁ Γ.Α.Β., ἐκδότης τῆς «Καθημερινῆς». Παρὰ τὴν ἀντίδραση τοῦ περιβάλλοντός του, κατόρθωσε μὲ τέχνασμα νὰ προσκολληθεῖ σ' ἓνα τάγμα χιονοδρόμων ποὺ διοικοῦσε ὁ ταγματάρχης Γιάννης Παπαρόδου, φίλος του, καὶ νὰ βρεθεῖ στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ Κάμνια ποὺ οἱ στρατιῶτες ὀνόμαζαν «Μνήμα τῆς Γρηᾶς», Γκούρι Τοπίτ στὰ ἀλβανικά, βορείως τοῦ Μαλίκι καὶ τοῦ Πόγραδετς. Τὰ ὅσα ἔζησε ἐκεῖ ὡς τὴν ὑποχώρηση τὰ διηγεῖται στὸ πρῶτο βιβλίο του, *Τὸ Μνήμα τῆς Γρηᾶς*. Ὅταν κατέρρευσε τὸ Μέτωπο, περπατώντας ἐπὶ εἴκοσι ἕξι ἡμέρες, μέσα ἀπὸ τὴν ἐχθρική Ἀλβανία καὶ τὴν κατεχόμενη Ἑλλάδα, ἔφθασε στὴ Θήβα. Ὁ ἴδιος μνημονεύει σὲ κατάλογο (*Μιὰ φορὰ Α' 75*) τὰ ὀνόματα τῶν χωριῶν καὶ τῶν πόλεων τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ὅπου πέρασε κατὰ τὴν ἐπιστροφή του ἕως τὴ Θήβα.

ΚΑΤΟΧΗ. ΦΥΛΑΚΙΣΗ. Μὲ τὴν κατάληψη τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς διαλύθηκε ἡ Διπλωματικὴ Ὑπηρεσία καὶ τὰ μέλη τῆς ἀποσπάστηκαν σὲ διάφορα ὑπουργεῖα. Ὁ Ἄγγελος Βλάχος τοποθετήθηκε στὸ Υπουργεῖο Οἰκονομικῶν, ὅπου γνώρισε τὸν Γενικὸ Διευθυντὴ τοῦ Υπουργείου, τὸν ποιητὴ Τάκη Παπατσώνη.

Προσπαθώντας να φύγει στη Μέση Ανατολή προδόθηκε, από πράκτορα των Γερμανών (ο οποίος εκτελέστηκε αργότερα από την Αντίσταση), μαζί με άλλους, πιάστηκε από τους Ίταλους και φυλακίστηκε στις φυλακές Άβερωφ για έξι μήνες για «παράνομο έκπατρισμό»! Στα μέσα του 1942 πιάστηκε πάλι από τους Ίταλους ως όμηρος για κάποια δολιοφθορά που είχε γίνει. Φυλακίστηκε ξανά στις φυλακές Άβερωφ, αλλά χάρη στη μεσολάβηση του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού ελευθερώθηκε.

ΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ. ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ. Τò Φθινόπωρο του 1943 κατόρθωσε να διαφύγει στη Μέση Ανατολή όπου ανέλαβε υπηρεσία στην Κυβέρνηση του Καΐρου. Μετά την απελευθέρωση, τò 1944 γύρισε στην Ελλάδα και υπηρέτησε στην κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Έξωτερικών. Τò 1945 τοποθετήθηκε Γραμματέας της Έλληνικής Αντιπροσωπείας στòn Άγιο Φραγκίσκο και τòn επόμενο χρόνο μετατέθηκε στò Γενικό Προξενείο της Κωνσταντινουπόλεως.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΟΥ. Η σταδιοδρομία του Άγγελου Βλάχου είναι γνωστή από τις δηγήσεις του ίδιου στò γνωστότατο εξάτομο έργο του *Μια φορά κι έναν καιρό ένας Διπλωμάτης*. Μετά την Κωνσταντινούπολη τοποθετήθηκε, τò 1948, στην πρεσβεία της Άγκύρας, τò 1950 στην πρεσβεία της Ρώμης, τò 1954 στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Έξωτερικών στην Αθήνα, τò 1955 έγινε Γενικός Πρόξενος στὰ Ίεροσόλυμα, τò 1956 Γενικός Πρόξενος στη Λευκωσία, τò 1958 βρέθηκε πάλι στην Κεντρική Υπηρεσία, τò 1959 τοποθετήθηκε Γενικός Πρόξενος στη Γενεύη, τò 1962 διετέλεσε Αντιπρόσωπος της Ελλάδος στη Σύνοδο Μεταναστευτικών Χωρών και κατόπιν, την ίδια χρονιά, όρίστηκε ως Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ελλάδος στòn Ο.Η.Ε., στη Γενεύη. Τò 1963 έγινε Υφυπουργός Προεδρίας της Κυβερνήσεως στην Υπηρεσιακή Κυβέρνηση Πιπνέλη.

Τήν ίδια χρονιά (1963) ξαναγύρισε στò Γενικό Προξενείο της Γενεύης, τò 1964 επανήλθε στην Ελλάδα, στην Κεντρική Υπηρεσία, τò 1966 όρίστηκε ως Αρχηγός της Έλληνικής Αντιπροσωπείας για τις Μορφωτικές Διαπραγματεύσεις και

τὸ 1968 τοποθετήθηκε πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος στὴ Μόσχα, ὅπου ἔμεινε ἕως τὸ 1972.

Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τὸ 1973-1974, παραιτήθηκε ἀπὸ τὴν Ὑπηρεσία, στὴν ὁποία ἐπανῆλθε ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου, ὡς Διευθυντὴς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τοῦ Πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ καὶ ὡς Ὑπουργὸς Προεδρίας στὴν Κυβέρνηση Καραμανλῆ. Σ' αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἀξιώματα ὑπηρέτησε ἀπὸ 24 Ἰουλίου μέχρι 17 Νοεμβρίου 1974.

Κατὰ τὸ διάστημα 1975-1976 διετέλεσε Γενικὸς Διευθυντὴς Ραδιοφωνίας - Τηλεοράσεως. Τὸ 1985 ἐκλέχτηκε Ἀκαδημαϊκός.

Ὁ βίος τοῦ Ἄγγελου Βλάχου, ἀπὸ τὸ 1940 ἕως τὸ 1974, ἀναλώθηκε στὴ δημόσια ὑπηρεσία. Θέλησε κάποτε νὰ τὴν ἐγκαταλείψει ἀλλὰ δὲν ἦταν δυνατόν. Στὶς ἀναμνήσεις του εἶτε εὐθέως εἶτε πλαγίως ἐκφράζει τὶς σκέψεις του γιὰ τὸ ἐπάγγελμα ποὺ διάλεξε, γεμάτο δεσμεύσεις καὶ συμβατικότητατες. «Ἡ διπλωματία, μεταξὺ ἄλλων, εἶναι νὰ λὲς τὰ πὸ δυσάρεστα πράγματα στὸν συνομιλητὴ σου μὲ τὸν εὐγενικότερο τρόπο» (*Μιὰ φορὰ* Α' 47).

Ἡ διπλωματικὴ σταδιοδρομία τοῦ Ἄγγελου Βλάχου ἦταν μακρὰ καὶ σημαντικὴ. Ἀξιολόγησὴ τῆς ἔχει κάνει ὁ ἴδιος στὶς ἀναμνήσεις του (*Μιὰ φορὰ* ΣΤ' 422) λέγοντας ὅτι μοίρα του «ἦταν νὰ βρεθεῖ ἕξι φορὲς σὲ καίριες θέσεις κατὰ τὶς πὸ κρίσιμες στιγμές, ἀπὸ τὸ 1940 ἕως τὸ 1974.

Ἡ πρώτη ἦταν ὁ πόλεμος τοῦ '40. Ἡ δευτέρη ἦταν ἡ περίοδος 1943-44 στὴ Μέση Ἀνατολή. Ἡ τρίτη ἦταν ἡ περίοδος 1956-59 στὴν Κύπρο. Ἡ τέταρτη ἦταν τὸ καλοκαίρι τοῦ 1963 μὲ τὴν βαθιὰ πολιτικὴ κρίση, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέρρευσαν τόσα ἀπροσδόκητα. Ἡ πέμπτη ἦταν ἡ περίοδος 1972-74 στὴν Ἀθήνα».

Ἡ ἕκτη περίοδος τῆς μεταπολιτεύσεως, 24 Ἰουλίου - 17 Νοεμβρίου 1974 «ἦταν ἡ συναρπαστικώτερη ἐμπειρία ποὺ ἔζησα στὸν δημόσιο βίο μου βοηθώντας, ὅσο μπορούσα, τὸν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ ποὺ ἐπιτέλεσε ἕναν πραγματικὸ ἄθλο: τὴν ἀναίμακτη ἐπάνοδο στὴν ὁμαλότητα».

Ὁ ἴδιος εἶχε ἀξιολογήσει τὶς προσπάθειές του καὶ τὸ δημόσιο ἔργο του, πού ὅμως, ὅπως συμβαίνει πάντοτε μὲ ὄλους ἐκείνους πού ἀσχολοῦνται μὲ τὰ κοινά, σιγὰ σιγὰ λησμονιέται. Καλύπτεται ἀπὸ τὰ νέα πρόσωπα καὶ τὰ διαρκῶς νεώτερα γεγονότα. Ἐκεῖνο πού δὲν χάνεται εἶναι τὸ πνευματικὸ ἔργο του, τὰ ὅσα ἔγραψε. Αὐτὰ θὰ γίνῃ προσπάθεια νὰ περιγραφοῦν.

ΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΡΧΕΣ. Εἶδαμε ὅτι ὁ Ἄγγελος Βλάχος εἶχε λογοτεχνικὲς τάσεις ἀπὸ τὰ μαθητικά του χρόνια, καὶ ὅτι ὡς φοιτητὴς σύχναζε στὸν κύκλο τοῦ Γιώργου Κασιμπάλη. Ἐξ ἄλλου ἡ οἰκογενειακὴ παράδοση καὶ ἀτμόσφαιρα, ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια ἢ γνώση τῆς γαλλικῆς γλώσσας καὶ ἡ ἐξοικειώσή του μὲ τὴν γαλλικὴ λογοτεχνία ἦσαν σπουδαῖοι παράγοντες γιὰ τὴν διαμόρφωση τῶν λογοτεχνικῶν προτιμήσεών του καὶ τῶν αἰσθητικῶν κριτηρίων του. Ὡς φοιτητὴς εἶχε ἀρχίσει νὰ μελετᾷ, συστηματικά, ἀρχαίους συγγραφεῖς ἀρχίζοντας μὲ τὸν Ἀρριανὸ καὶ συνεχίζοντας μὲ τὸν Ὀμηρο, χρησιμοποιώντας πάντοτε τὸ λεξικό. Πολὺ νωρὶς διαπίστωσε ὅτι ἡ καλὴ χρῆση τῆς γλώσσας προϋποθέτει τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ ἱστορικὴ γνώση τῆς.

Παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴν μετακλασικῆς ἐποχῆς λέξη *ἀφηρωῶζω*, ἀποφάσισε νὰ ἐλέγχει, ὅπου χρειαζόταν, τὶς λέξεις πού μεταχειρίζοταν: «Ἀποφάσισα, νὰ ἐφαρμόσω ἕως τώρα τὴν ἀπόφασή μου, νὰ περιστοιχίζομαι ἀπὸ λεξικά ὅταν γράφω. Ὀρθογραφικά, ἱστορικά, ἀρχαίας ἐλληνικῆς, ὁμηρικὰ, ρημάτων – ἀνωμάτων καὶ μὴ – ἀναλογικά, ἀντίστροφα, τῆς πιάτσας, ὥστε νὰ ἐλέγχω συνεχῶς τὸ πῶς γράφω, χωρὶς ὅμως νὰ αἰστανθῶ ποτέ μου ὅτι ὑπάρχει ἓνα βαθὺ χαντάκι μεταξὺ τῆς καθαρεύουσας καὶ δημοτικῆς καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ βρίσκομαι ἀπὸ τὴν ἐδῶ ἢ ἀπὸ τὴν ἐκεῖ μεριά τοῦ χαντακιοῦ. Δὲν ξέρω πῶς οὔτε γιὰ τὸ χαντάκι δὲν ὑπῆρχε ποτέ γιὰ μένα. Ὑποθέτω ὅτι σ' αὐτὸ συντέλεσε πολὺ ὁ πρωϊμότητος καὶ μεγάλος θαυμασμός μου γιὰ τὸν Καβάφη, θαυμασμός πού μοῦ μετέδωσε ὁ πατέρας μου» (*Μιὰ φορά* Α' 87). Οἱ τάσεις του ἀρχικὰ ἦταν καθαρὰ λογοτεχνικές. Παράλληλα, ἢ μετὰ *Τὸ Μνῆμα τῆς Γρηῆς*, ἀσχολήθηκε μὲ τὴν καθαρὴ λογοτεχνία. Ἐνα κείμενό του, ἡ ἱστορία ἐνὸς ἀηδονιοῦ, *μυθολόγημα* τὸ ὄνόμασε,

Ὁ *Τσούφης* (1993), λέγεται στὸν πρόλογο τοῦ ἐκδότη, ὅτι γράφηκε τὸ 1943, πρὶν ἀπὸ τὴ φυγὴ του στὴν Μέση Ἀνατολὴ καὶ ὅτι πρωτοδημοσιεύτηκε στὴ *Νέα Ἑστία* τοῦ 1947, πράγμα τὸ ὁποῖο δὲν ἀληθεύει. Ἀντίθετα, στὴ *Νέα Ἑστία* τοῦ 1945 (τόμ. 37 σ. 169) εἶναι δημοσιευμένο ἓνα ὠραῖο ποίημά του μὲ τὸ ψευδώνυμο τοῦ Ἀνδρέα Βέλου, ποῦ ἔχει τὸν τίτλο *Τ' ἀκρογιάλι τὸ σιενό*.

.
 Ἐπ' τ' ἀκρογιάλι τῆς ἀλήθειας
 πέρα θωρῶ καράβια φωτεινά,
 ποῦ ἀρμενίζουσε μακριὰ της,
 κ' ἡ λύπη μου εἶναι μεγάλη
 σὰν τοῦτο δῶ τὸ ἀκρογιάλι
 ὅπου μὲ πέταξε ἡ μοίρα μου
 στὴν ὥρα της τὴ θυμωμένη
 τὴν πικρή.

Τὴν καθαρὴ λογοτεχνία τὴν καλλιέργησε σὲ λίγα ἔργα του, ὅπως Ὁ *Τσοῦφης*, *Νταϊμάς ὁ τυχερός* (1967), *Λογοτεχνήματα μικρά* (1995).

Τὸ ΜΝΗΜΑ ΤΗΣ ΓΡΗΣ. Εἶναι τὸ πρῶτο τοῦ ἔργο, γραμμένο μέσα στὴν Κατοχή. Θέλησε νὰ διασώσει τὶς ἀναμνήσεις του ἀπὸ τὸν πόλεμο τῆς Ἀλβανίας. Ὁ ἴδιος λέγει (*Μιὰ φορά* Α' 101) πὼς τὸ ἔγραψε περισσότερες φορές καὶ τὸ ἔδειξε στὸν Γιώργο Πολίτη καὶ τὸν Βασίλη Ρῶτα, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐνθάρρυναν νὰ τὸ δημοσιεύσει. Τοῦτο ἔγινε τὸ 1945 ἀπὸ τὸν «Ἄετό».

Προδημοσίευση δύο ἐκτενῶν ἀποσπασμάτων ἔγινε στὸ *Ἑλληγόπουλο* τοῦ 1945 (τεύχη 19 καὶ 25, 11 Αὐγούστου καὶ 22 Σεπτεμβρίου). Τὸ πρῶτο ἀπόσπασμα ἔχει τίτλο *Ἀνοιξη στὴ χαράδρα τοῦ Γρόσιου* καὶ δημοσιεύεται μὲ τὸ ψευδώνυμο τοῦ Ἀντρέα Βέλου. Στὸ δεύτερο ἀπόσπασμα *Ἡ ἐπίθεση* ἀποκαλύπτεται τὸ πραγματικὸ τοῦ ὄνομα.

Ὁ ἴδιος δὲν μιλοῦσε γιὰ τὸ ἔργο του αὐτό. Ὅταν τοῦ ἔλεγα ὅτι ἦταν τὸ καλύτερο ποῦ εἶχε γράψει μοῦ πρόβαλλε ἐκεῖνο ποῦ ἐκεῖνος θεωροῦσε ὡς καλύτερό του, τὴ *14η Νιζάν*. Αὐτὰ τὰ ἔλεγε σὲ μεγάλη ἡλικία, τὸ 1988, ἀλλὰ ἡ ζωὴ του στὸ μέτωπο τοῦ εἶχε ἀφήσει βαθιὰ ἴχνη. Γι' αὐτὸ ἐπανέρχεται

δεκάδες χρόνια μετά, στην κορυφή της Κάμνιας, 2.550 μ. ὕψ., Δεκέμβριο τοῦ 1940, ἑκατὸ χλμ. βόρεια τῆς Κορυτσᾶς, καὶ διηγεῖται, σὲ πέντε σελίδες, ἓνα πολεμικὸ ἐπεισόδιο ποῦ ἡ ἀνάμνησή του τὸν βασάνιζε (*Μιὰ φορά* ΣΤ΄ 297).

Ἡ κριτικὴ ἦταν εὐνοϊκὴ ἐξ ἀρχῆς γιὰ τὸ πρῶτο αὐτὸ ἔργο τοῦ Ἄγγελου Βλάχου, τὸ ὁποῖο δίκαια κατέχει τὴν καλύτερη θέση ἀνάμεσα στὰ ἀφηγήματα ποῦ ἐνέπνευσε ὁ πόλεμος τῆς Ἀλβανίας. Εἶναι σύντομο, λιτό, χωρὶς φλυαρίες, δὲν προβάλλεται ὁ συγγραφέας. Προσπάθησε νὰ ἀφαιρέσει, ἐπίτηδες, κάθε προσωπικὸ στοιχεῖο, σὰν νὰ θεωροῦσε ἀδυναμία νὰ ξεχωρίσει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τοὺς ἄλλους στρατιῶτες μὲ τοὺς ὁποῖους τὸν ἔδενε ἡ κοινὴ ζωὴ μερικῶν μηνῶν σ' ἓνα περιβάλλον παγωμένης φρίκης καὶ θανάτου (βλ. Ἄπ. Σαχίνη, *Νέοι Πεζογράφοι*, 1984³, 107-108).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΟΥ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ. Εἶναι τὸ δεύτερο ἔργο του, ποῦ εἶδε τὸ φῶς τὸ 1954, καὶ ἀναγγέλλει τὴ στροφή του πρὸς τὴν ἱστορία καὶ τὸ ἱστορικὸ μυθιστόρημα. Τὸν Ἀλκιβιάδην τὸν ἔγραψε σὲ τρία χρόνια, στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὴν Ἄγκυρα, ἀρχίζοντάς τον γύρω στὸ 1947. Διηγεῖται (*Μιὰ φορά* Γ΄ 119) ὅτι ὅταν τὸ τελείωσε αἰστάνθηκε κάποια μελαγχολία, γιὰτὶ ἔπαυε νὰ μελετᾷ τὸν κόσμον τοῦ Ἀλκιβιάδου. Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀποτελοῦσε τὴν εἴσοδό του στὸν ἀρχαῖο κόσμον, ποῦ τὸν ἀπασχόλησε ἕως τὸ τέλος του.

Τὸ ἔργο δὲν εἶναι μυθιστορηματικὴ βιογραφία, κάτι ποῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ μὲ τὰ στοιχεῖα ποῦ ἔχουμε γιὰ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὅσο λογοτεχνικὴ παρουσίαση μιᾶς σημαντικῆς ἱστορικῆς περιόδου, μὲ τὰ μάτια ἑνὸς ἄσημου καὶ φανταστικοῦ προσώπου, τοῦ δούλου τοῦ Ἀλκιβιάδου Σιλύκου.

ΩΡΕΣ ΖΩΗΣ. Μετὰ τὸν Ἀλκιβιάδην δημοσίευσε τὸ σύντομο ἀφήγημα *Ὁρες Ζωῆς* (1957), στὸ ὁποῖο διηγεῖται μιὰν ἱστορία τῆς Κατοχῆς. Τὴν ἱστορία τοῦ Δημήτρη Τσάφου, ποῦ πιάστηκε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς γιὰ συμμετοχὴ στὴν Ἀντίσταση, βασανίστηκε καὶ γιὰ νὰ μὴν προδώσει, αὐτοκτονεῖ. Χωρὶς ἀμφιβολία πηγὴ τῆς ἐμπνευσῆς του ἦταν οἱ φυλακὲς Ἀβέρωφ καὶ οἱ ἐμπειρίες του ἀπ' αὐτές. Στὰ χρόνια ἐκεῖνα δὲν ξαναγύρισε ποτέ.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΟΙ. Ἄρχισε τὴ συλλογὴ τῶν ιστορικῶν στοιχείων στὴ Ρώμη, ὅπου τοποθετήθηκε τὸ 1950, καὶ τὸ δημοσίευσε τὸ 1961, ἀφοῦ εἶχε ὑπηρετήσει στὴ συνέχεια στὴν Ἀθήνα, στὰ Ἱεροσόλυμα, στὴ Λευκωσία, στὴ Γενεύη. Ὅπως καὶ μὲ τὸν Ἀλκιβιάδη, καὶ τὸ νέο του ιστορικὸ βιβλίο τοῦ ἔδινε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐρευνήσει μιὰ σημαντικὴ ιστορικὴ περίοδο τοῦ Βυζαντίου, καὶ αὐτὸ τοῦ προκαλοῦσε εὐχαρίστηση (*Μιὰ φορά* Γ' 222).

Μὲ τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀναπαριστᾷ τὸν βίο τοῦ Βυζάντιο κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν τριῶν τελευταίων Κομνηνῶν, τοῦ Ἰωάννη, τοῦ Μανουὴλ καὶ τοῦ Ἀνδρονίκου (1118-1185), ὅπως τὸν ἔβλεπε ἓνα τρίτο, πάλι φανταστικὸ, πρόσωπο, ἓνας γραμματικὸς, ὁ Δημήτριος ἀπὸ τὴν Καππαδοκία.

Τὸ ἔργο του αὐτὸ εἶχε ἀρχίσει νὰ τὸ γράφει στὴ Ρώμη, τὸ συνέχισε στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴ Λευκωσία, τὸ παράτησε γιὰ πέντε ὀλόκληρα χρόνια (*Μιὰ φορά* Ε' 38) καὶ τὸ ξανάρχισε σχεδὸν τυχαῖα. Τὸ ἔγραψε θέλοντας νὰ περιγράψει τὸ βυζαντινὸ ταίρι τοῦ Ἀλκιβιάδη, ποῦ τὸ βρῆκε στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ (*Μιὰ φορά* Ε' 117).

ΕΝΑΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ ΓΙΑ ΤΟ '21 (1972). Εἶναι τὸ τρίτο ιστορικὸ μυθιστόρημά του μὲ θέμα τὸν κόσμον τοῦ Ἀγώνα, ὅπως τὸν βλέπει ἓνας ξένος ἐθελοντής, ὄχι μόνον μὲ τὸν θαυμασμὸ τοῦ φιλέλληνα ἀλλὰ καὶ τὸ κριτικὸ-θετικὸ πνεῦμα τοῦ Δυτικοῦ. Στὰ δύο πρῶτα ιστορικὰ μυθιστορήματα ἢ χρονικὴ ἀπόσταση τοῦ συγγραφέα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποῦ ἀναπαρίστανε τοῦ ἐπέτρεπε νὰ βλέπει νηφάλια τοὺς ἥρωές του, τὸ '21 ὅμως εἶναι πολὺ κοντὰ του. Ὁ παππούς του, ποῦ τὸν γνώρισε ἕως τὰ πέντε του χρόνια, εἶχε γεννηθεῖ ἔντεκα χρόνια μετὰ τὸ Ναβαρίνο.

Ὁ φιλέλληνας βλέπει τίς ἀθλιότητες τῶν Ἑλλήνων, βλέπει καὶ τὸ μεγαλεῖο τους, ἀλλὰ δὲν ἔχει πολλὰς ἐλπίδες γιὰ τὴν τύχη τους, ποῦ τὴν καταστρέφουν μὲ τὰ χέρια τους. «Θὰ χρειασθοῦν, νομίζω, πολλὰ θαύματα γιὰ νὰ σταθεῖ καὶ νὰ μεγαλώσει ἡ Ἑλλάδα». Ὁ Ἄγγελος Σ. Βλάχος τοῦ 1972 εἶναι ἀπαισιόδοξος. Ἀπὸ τὴ δημόσια θέση του βλέπει νὰ χειροτερεύουν τὰ πολιτικὰ πράγματα τοῦ τόπου του καὶ ἐκεῖνος νὰ εἶναι ἀνίσχυρος.

Η 14η ΝΙΖΑΝ. Ήταν τὸ ἔργο του πὸν προτιμοῦσε. Ἴσως ἡ ἰδέα γιὰ τὴ συγγραφὴ του δημιουργήθηκε νωρίς, ὅταν ὑπηρέτοῦσε στὰ Ἱεροσόλυμα. Τὸ ἔγραψε ἢ τὸ τελείωσε τὸ 1972 στὴ Μόσχα, ὅπως σημειώνει ὁ ἴδιος στὸ τέλος. Ἡ Ρωσία ἦταν ὁ κατάλληλος τόπος γιὰ νὰ σκεφθεῖ καὶ νὰ γράφει γιὰ τὸν Πόντιο Πιλάτο, τὸν Ρωμαῖο Ἐπίτροπο τῆς Ἰουδαίας (26-36 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ κύριο πρόσωπο, μαζί με τὸν Ἰούδα, στὸ Θεῖο Δράμα. Ἐξ αἰτίας τοῦ ἀποφασιστικοῦ του ρόλου στὴ Σταύρωση, ἐνωρὶς δημιουργήθηκαν μῦθοι γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπό του. Ὁ Πόντιος Πιλάτος ἀποτελεῖ κύριο πρόσωπο στὸ βιβλίο τοῦ Μιχαὴλ Μπουλγκάκωφ, *Ὁ Μαῖτρ καὶ ἡ Μαργαρίτα*, ἓνα σημαντικὸ ἔργο τῆς ρωσικῆς λογοτεχνίας, τὸ ὁποῖο ὁ Ἄγγελος Βλάχος θὰ εἶχε ὀπωσδήποτε διαβάσει.

Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία τὸν ἀπασχολοῦσε, ὄχι ὅμως ἡ δογματικὴ. Γράφει ὅτι «ποτὲ δὲν με ἀπασχόλησε τὸ χριστιανικὸ Δόγμα γιὰ τὴν Χριστολογία – Θεάνθρωπος, ἄνθρωπος, Θεός; – ἀλλὰ ἐκεῖνο πὸν με ἀπασχολεῖ συνεχῶς εἶναι τὸ κήρυγμά Του» (*Μιὰ φορὰ Δ' 142*).

Ἡ 14η Νιζάν εἶναι ἓνα μικρὸ βιβλίο στὸ ὁποῖο περιγράφονται ἐκεῖνα πὸν ἔγιναν τὶς 12 ὥρες πὸν προηγήθηκαν τῆς Σταύρωσης τοῦ Χριστοῦ. Οἱ Ἑβραῖοι με τὸν Ἄννα καὶ τὸν Καϊάφα, ὁ Πόντιος Πιλάτος καὶ ἡ γυναίκα του, πὸν δίπλα του ἀλλὰ μυστηριώδης, τοῦ προσφέρει, στὸ τέλος, τὴ λύση πὸν θὰ τὸν γλίτωνε ἀπὸ τὶς πιέσεις, τὶς σκέψεις, τὶς παλινδρομήσεις, τὶς ἀμφιβολίες καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἀπόφαση πὸν ἀναγκάστηκε νὰ πάρει ἐνῶ δὲν πίστευε στὴν ἐνοχὴ τοῦ Ἰησοῦ.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ. Ὁ Ἄγγελος Βλάχος ὑπῆρξε πολυγραφότατος καὶ τὰ αὐτοτελῆ ἔργα του εἶναι δεκάδες, λογοτεχνικά, φιλολογικά, ἀπομνημονεύματα, θεατρικά, παιδικά. Οἱ μεταφράσεις του, πὸν γίνονταν ἐνῶ συνέθετε τὰ λογοτεχνήματά του, παρουσιάζουν κι αὐτὲς ποικιλία. Ξεκίνησε με τὸν Θουκυδίδη καὶ συνέχισε με τὸν Ἡρόδοτο, τὸν Πλούταρχο, τὸν Αἰσχύλο, τὰ Εὐαγγέλια, τὸν Καβάφη στὰ γαλλικά.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ. Ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἐκεῖνος πὸν τὸν ἀπασχόλησε περισσότερο, τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο, εἶναι ὁ Θουκυδίδης. Κατὰ τὸ διάστημα 1965-1967 κυκλοφο-

ρήθηκε από τον «Γαλαξία» ή μετάφραση των *Ἱστοριῶν*, γὰ τὴν ὁποία, ὅπως παλαιότερα ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, χρειάστηκε νὰ μελετήσῃ τὸ ἀρχαῖο κείμενο σὲ βάθος ἀπὸ κάθε ἄποψη. Γλωσσικά, πραγματικά, τοπογραφικά. Γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὶς *Παρατηρήσεις σὶν Θουκυδίδη* ταξίδεψε στὴ Σικελία γιὰ νὰ ἰδεῖ τοὺς τόπους ὅπου διαδραματίστηκαν τὰ γεγονότα. Γιὰ τὴν γιὰ νὰ σχολιαστῆ ἡ διήγησι τοῦ Θουκυδίδη ἔπρεπε νὰ ἔχῃ πλήρη τὴ γνώση τῆς τοπογραφίας.

Λίγα χρόνια μετὰ τὴν ἔκδοσι τῆς μετάφρασι τοῦ Θουκυδίδη, τὸ 1970, ὁ Ἄγγελος Βλάχος δημοσίευσεν γαλλικὰ τὴν πρώτη μελέτη του γιὰ τὸν ἱστορικὸ μὲ τίτλο «Partialités chez Thucydide». Μεταφρασμένη στὰ ἑλληνικὰ κυκλοφόρησε τὸ 1974. Ἡ προσπάθειά του δὲν ἀπέβλεπε στὴν ἀνακάλυψιν ἐλαττωμάτων στὸν ἱστορικὸ ἢ ἔλλειψιν ἀντικειμενικότητι, ἀλλὰ στὴ βαθύτερη γνώση τῆς σκέψῃ του. Ἡ τελευταία παράγραφος τοῦ προλόγου του ἀναρεῖ ἴσως, τὸ ἔργο του αὐτό: «Ἄλλωστε ἡ προσπάθεια ἀνεύρεσι μεροληψιῶν στὸν Θουκυδίδη εἶναι μία ἐργασία, ποὺ μπορεῖ νὰ παραβληθῆ μ' ἐκείνη τοῦ ἀστρονόμου, ποὺ ἐρευνᾷ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἡλίου γιὰ νὰ βρεῖ κηλίδες». Τὴν ἐργασία αὐτὴ τοῦ Ἄ. Βλάχου παινεύει ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος (*Ἱστορία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πνεύματος* VII 248).

Δὲν εἶναι μόνον ὁ ἱστορικὸς ποὺ τὸν ἀπασχολεῖ ἀλλὰ καὶ τὰ πρόσωπα τῆς ἱστορίας. Μὲ τὴ νοοτροπία τοῦ διπλωμάτη προσπαθεῖ νὰ βρεῖ τὶς αἰτίαι τῶν πραγμάτων ἐξετάζοντας τὶς ἐνεργειαι ἢ τὴν ἀδράνεια τῶν προσώπων. Νοερὰ ἔβρισκε τρόπους δράσις διάφορους καὶ προσπαθοῦσε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν αἰτία κακῶν ἐνεργειῶν ἢ παραλείψεων.

Πολὺ ἀργότερα, στὴ διετία 1992-1994, δημοσίευσεν δύο τόμους *Παρατηρήσεις σὶν Θουκυδίδη*. Ὅπως ὁ ἴδιος ἐξηγεῖ, μὲ τὶς *Παρατηρήσεις* συνεχίζει κάπως τὸ ἔργο τοῦ A. W. Gomme, *A Historical Commentary on Thucydides* I-III ποὺ ὀλοκληρώθηκε μὲ τοὺς τόμους IV-V ἀπὸ τοὺς A. Andrewes καὶ K. J. Dover. Ὁ ἴδιος λέγει ὅτι ἡ ἐργασία του δὲν εἶναι «φιλολογικὴ, ἀλλὰ [προορίζεται] γιὰ ἐπεξηγηματικὴ καὶ καθοδηγητικὴ ἐργασία καθὼς καὶ γιὰ πληροφόρησι ἐπάνω σὲ σημεῖα ὅπου ὁ Θουκυδίδης παραλείπει τὰ εὐκόλως ἐννοούμενα ἀπὸ ἕνα σύγχρονό

του ἀναγνώστη». Διάφορο ἐντελῶς εἶναι τὸ ἔργο τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου *Σχόλια Ἐλευθερίου Βενιζέλου στὴν Ἱστορία τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου τοῦ Θουκυδίδη* (Λέσχη Φιλελευθέρων, Ἀθήνα 1991). Ὁ Βενιζέλος δὲν προόριζε τὶς σημειώσεις του, φιλολογικοῦ καὶ ἐρμηνευτικοῦ περιεχομένου, γιὰ δημοσίευση. Περιεῖχαν τὶς κατασταλαγμένες γνώμες του γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῶν δυσκολότερων χωρίων τοῦ Θουκυδίδη, καὶ εἶχαν γίνεи κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μετάφρασης. Ὁ Ἄγγελος Βλάχος σχεδίασε τὶς *Παρατηρήσεις* ὡς αὐτοτελὲς ἔργο.

Ο ΗΡΟΔΟΤΟΣ. Τὸ 1972 δημοσίευσε ὁ Ἄγγελος Βλάχος στὴ σειρὰ τοῦ «Γαλαξία» τὴ μετάφραση τῶν *Ἱστοριῶν* τοῦ Ἡροδότου. Ἀποτέλεσμα τῆς ἀναστροφῆς του μὲ τὸν Ἴωνα ἱστορικὸ ἦταν ἡ συγγραφὴ μιᾶς μελέτης μὲ τὸν τίτλο «Ἡρόδοτος ὁ ἀδικημένος» ἡ ὁποία ἐκδόθηκε ἕναν χρόνο πρὶν ἀπὸ τὴ μετάφραση. Στὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλίο, δοκίμιο τὸ ὀνομάζει, ἀντικρούει τὰ ὅσα καταμαρτυρεῖ στὸν Ἡρόδοτο ὁ Πλούταρχος στὴν πραγματεία του *Περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας*. Ὁ Χαίρωνεύς φιλόσοφος κατηγορεῖ τὸν ἱστορικὸ γιὰ μεροληψία, τὸν ἀποκαλεῖ κακοῆθη καὶ φιλοβάρβαρο. Ὁ Ἄγγελος Βλάχος ὑπερασπίζεται τὸν Ἡρόδοτο καὶ ἀνατρέπει, μὲ τὴ σημερινὴ βέβαια γνώση καὶ ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Πλουτάρχου, τοῦ ὁποίου παραθέτει καὶ τὴν πλήρη μετάφραση τῆς πραγματείας.

Τὸ δοκίμιο αὐτὸ ἀποτελεῖ μίαν ἐξαίρετην εἰσαγωγὴ γιὰ τὴν γνώση ὀρισμένων μερῶν τοῦ ἔργου τοῦ Ἡροδότου, γιὰ τὴν ἀμεροληψία του «ὄχι μόνο ἀπέναντι Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι ἑλληνίδων πόλεων».

Τὸ ὕφος τοῦ δοκιμίου τοῦ Α.Σ.Β. εἶναι εὐχάριστο, ὅπως ὄλων τῶν βιβλίων του ἄλλωστε, καὶ ἐπιτυγχάνει τὸν σκοπὸ του ποὺ εἶναι «μία ὑπεράσπιση τοῦ Ἡροδότου ἐναντίον τοῦ κατηγοροῦ του».

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Α.Σ.Β. γιὰ τὸν Ἡρόδοτο καὶ τὸ περσικὸ βασίλειο δὲν τερματίστηκε. Τὰ ἐπόμενα χρόνια παρουσίασε νέα λογοτεχνικὰ καὶ ἱστορικὰ ἔργα, ὅπως *Ὀδοιπόροι γιὰ τὰ Σοῦσα* (1973), *Ὁ Ἐρέξης, χαρτιὰ προσωπικὰ* (1979) καὶ *Ἡ σκιά τοῦ Βασιλέως* (1991). Στὸ πρῶτο διηγεῖται τὴν ἱστορία μερικῶν

Ἑλλήνων ποὺ διωκόμενοι στὴν Ἑλλάδα ἤ ἐπιδιώκοντας πλούτη καὶ δύναμη ζήτησαν τὴν προστασία τῶν Περσῶν, ὅπως ὁ βασιλιάς τῆς Σπάρτης Δημάρατος, ὁ νικητὴς τῶν Πλαταιῶν Πausanίας, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης.

Τὸ δεύτερο εἶναι ἡ φανταστικὴ ἀλληλογραφία τοῦ Ξέρξη, ἀπὸ τῆ στιγμῆ ποὺ ἔφυγε ἀπὸ τὴν Σάρδεις, μὲ πορεία πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Γράφει στὴ γυναίκα του, στὴ μητέρα του Ἄτοσσα, στὸν στρατηγὸ τοῦ Ἀρτάβανο, κρατᾶει ἡμερολογιακὰ σημειώματα, ὅπου περιγράφει τὴν εἴσοδό του στὴν Ἀθήνα, τὴ ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας.

Τὸ τρίτο εἶναι ἡ θεώρηση τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ἀπὸ τὸν 6ο π.Χ. αἰ. ἕως τὸ 330 π.Χ. καὶ τῆς ἐπίδρασης τοῦ περσικοῦ παράγοντος σ' αὐτήν. Εἶναι χαρακτηριστικὸ, ὅτι τὰ κεφάλαια τοῦ βιβλίου ἐπιγράφονται μὲ τὰ ὀνόματα τῶν Περσῶν βασιλιάδων, μὲ πρῶτους τὸν Κύρο καὶ τὸν Καμβύση καὶ τελευταῖο τὸν Δαρεῖο Γ', τὸν Κοδομανό. Εἶναι ἡ σύντομη ἱστορία τῆς ἐπίδρασης τῆς σκιάς τοῦ Μεγάλου Βασιλέως ἐπάνω στὰ πράγματα τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου.

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ. Ἀνάμεσα στὰ πολλὰ γραπτά του, δύο ἀφοροῦν τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μυθολογία. Τὸ πρῶτο (1982), μὲ τὸν τίτλο *Μυθολογικά*, πραγματεύεται γιὰ μερικές «πυκνὲς ὁμάδες – οἰκογένειες – ποὺ ξεχωρίζουν γιὰ τὴν εἶναι ἰδιαίτερα σιγματισμένες ἀπὸ τὴ Μοίρα». Ἀτρεΐδες, Λαβδακίδες, Τάνταλος, Ἀλκμαίων, Ἐριφύλη, Ἀτρεὺς-Θυέστης κ.ἄ., ἀποτελοῦν τὰ θέματα τῆς πραγματείας του. Πολὺ ἀργότερα, τὸ 1999, δημοσίευσε ἕνα μικρὸ βιβλίο μὲ τὸν τίτλο *Δωδεκάθεο*, στὸ ὁποῖο διηγεῖται σύντομα τὴν ἱστορία τῶν δώδεκα θεῶν τοῦ Ὀλύμπου.

Ο ΚΑΒΑΦΗΣ. Εἶχε τὴν τύχη ὁ Ἄγγελος Βλάχος νὰ γνωρίσει, παιδὶ ἀκόμη, τὸν Καβάφη ὡς οἰκογενειακὸ φίλο, γιὰ τὸν ὁποῖο εἶχε «πρωιμότητα καὶ μεγάλο θαυμασμό». Τὸ 1981 δημοσίευσε ὁ «Ἴκαρος» τὴ μετάφρασή του στὰ γαλλικὰ τῶν Ποιημάτων τοῦ Καβάφη. Ἦδη τὸ 1958 ὁ οἶκος «Belles Lettres» τοῦ Παρισιοῦ εἶχε κυκλοφορήσει τὰ Ποιήματα τοῦ Καβάφη σὲ ποιητικὴ μετάφραση Γεωργίου Παπουτσάκη καὶ τὴν ἴδια χρονιά ὁ οἶκος Gallimard σὲ πεζὴ μετάφραση τῆς

Marguerite Yourcenar και τοῦ Κωνσταντίνου Δημαρᾶ. Γιὰ τὴν μετάφρασή του αὐτὴ ὁ Ἄγγελος Βλάχος τιμήθηκε μὲ τὸ ἀργυρὸ μετάλλιο τῆς Académie Française. Παραθέτω ἀπὸ τὰ *Τείχη* λίγους στίχους:

Sans précaution, sans pitié, sans pudeur
On a bâti autour de moi de grandes et hautes murailles.
Et maintenant je me trouve ici et je me désespère.
Je ne pense à rien d'autre; cela ronge mon esprit.

(Χωρὶς περίσκεψιν, χωρὶς λύπην, χωρὶς αἰδῶ
μεγάλα κ' ὑψηλὰ τριγύρω μου ἔκτισαν τείχη.
Καὶ κάθομαι καὶ ἀπελπίζομαι τώρα ἐδῶ.
Ἄλλο δὲν σκέπτομαι: τὸν νοῦν μου τρώγει αὐτὴ ἡ τύχη).

Πολλὰ χρόνια ἀργότερα δημοσίευσε γαλλικά (Υpsilon 1994) ἐκλογὴ ἀπὸ τὰ *Ἀνέκδοτα Ποιήματα* τοῦ Καβάφη.

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΟΥΜΕΝΟΣ. Ὅπως μνημονεύω στὴν ἀρχή, ὁ Ἄγγελος Βλάχος μᾶς ἄφησε πολλὲς αὐτοβιογραφικὲς πληροφορίες στὰ τρία ἔργα του *Πρωθύστερο* (1990), *Μιὰ φορά κι ἕναν καιρὸ ἕνας Διπλωμάτης* (Α'-ΣΤ', 1985-1988) καὶ *Ἀποφοίτηση 1974* (2001). Στὸ πολύτομο δεῦτερο ἔργο του κυρίως, ἐκφράζει καὶ τὶς προσωπικὲς του ἀπόψεις καὶ γνῶμες γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα τῆς τέχνης καὶ τῆς λογοτεχνίας, γιὰ τὴ γλώσσα, τὴν ποίηση, τὴν τραγωδία, τὴ διπλωματία. Συστηματικότερα ἀσχολεῖται μὲ τὴν τέχνη, τὴν τραγωδία καὶ τὴν ἱστορία σ' ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα του βιβλία, *Μονόφρων* (1999).

Η ΓΛΩΣΣΑ. Ἡ γλώσσα, ἡ ἐπίτευξη γλωσσικῆς μορφῆς στὰ κείμενά του ποῦ νὰ τὸν ἱκανοποιεῖ, ἦταν συνεχῆς ἐπιδίωξή του. «Λίγες ἦσαν οἱ μέρες τῆς ζωῆς μου ποῦ πέρασαν χωρὶς νὰ κρατῶ πέννα στὸ χέρι, χωρὶς νὰ διαβάζω μὲ μολύβι στὸ χέρι, μαθητεύοντας στὴν γλώσσα, στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα ποῦ ὅσο τὴ μάθαινα τόσο καταλάβαινα πὼς δὲν τὴν γνώριζα ὅσο τὸ εἶχα ἀνάγκη, ὅσο τὸ ἔχω πάντα ἀνάγκη» (*Μιὰ φορά* Γ' 181). Ἡ προσπάθειά του γιὰ τὴ βελτίωση τῆς γλωσσικῆς ἔκφρασης ἦταν συνεχῆς ἀπὸ τὰ πρῶτα νεανικὰ του χρόνια. «Περιστοιχίζομαι», γράφει, «ἀπὸ λεξικὰ ὅταν γράφω, ὥστε νὰ ἐλέγχω

συνεχῶς τὸ πῶς γράφω, χωρὶς νὰ αἰστανθῶ, ποτέ μου ὅτι ὑπάρχει ἓνα βαθὺ χαντάκι, μεταξὺ καθαρεύουσας καὶ δημοτικῆς, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ βρίσκομαι ἀπὸ τὴν ἐδῶ ἢ ἀπὸ τὴν ἐκεῖ μεριὰ τοῦ χαντακιοῦ» (*Μιὰ φορά Α΄* 87). Ἡ τάση του αὐτῆ τῆς ἐπιδίωξης τῆς ὀρθῆς ἔκφρασης, τῆς ἀκριβολογίας, τῆς καλλιπείας, τὸν ὠθοῦσε σὲ πράγματα ποὺ σὲ ἄλλους θὰ ἦταν βαρετά. Τὸ 1983 ἡ «Καθημερινή» δημοσίευσε τὸ *Πρόχειρο Γλωσσάριο, λέξεις «μέτοικοι»*, τοῦ Ἁγγελου Βλάχου, ποὺ τυπώθηκε καὶ σὲ ἀνάτυπο. Μὲ τὸ μικρὸ αὐτὸ λεξιλόγιο (σελ. 13) δὲν θέλησε νὰ καθαρῖσει τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα ἀπὸ τὶς ξένες, κάτι ἀδύνατο, ἄχρηστο καὶ βλαβερό. Ἀσχολήθηκε μὲ «λέξεις ποὺ μπῆκαν πρόσφατα στὴ γλώσσα μας καὶ δὲν ἔχουν χωνέψει μέσα στὸ λεξιλόγιό μας. Εἶναι κραυγαλέα ‘μέτοικες’ καὶ δὲν νομίζω νὰ ἔχουν ἐλπίδα καμιά ‘πολιτογραφήσεως’». Τὶς λέξεις τὶς κατατάσσει ἀλφαβητικῶς σύμφωνα μὲ τὸ τελικὸ τους γράμμα, λ.χ. ἀντένα (κεραία), ντετέκτιβ (ἀνιχνευτής), γκισέ (θυρίδα, ταμεῖο), ἄβαντάζ (πλεονέκτημα, ὑπεροχή), ἀμπρί (καταφύγιο), κλήριγκ (συμψηφισμός), ρεσιτάλ (συναυλία), γκαζόν (χλόη, πρασινάδα), ριλάξ (ἀνάπαυση), μότο (ἔμβλημα, ρητό), κλάμπ (λέσχη, ὄμιλος), σπήκερ (ὀμιλητής, ἐκφωνητής), σεχταριστής (αἰρετικός), ἐλίτ (ἀριστεία), χόμπυ (πάρεργο, ἐρασιτεχνία), πορτατίφ (φορητός), φετίχ (βασκάνι, φυλαχτό), φουλάρω (ἐπιτυγχάνω).

Ἡ τάση του αὐτῆ, τῆς τελειοποίησης τῆς γλώσσας ἐκδηλωνόταν ἐπίσημα μὲ τὴν ιδιότητά του ὡς ἐπόπτου τοῦ Γραφείου Ἐπιστημονικῶν Ὁρῶν καὶ Νεολογισμῶν τῆς Ἀκαδημίας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἔδειχνε γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἔργου του.

Τελικὸς σκοπὸς του ἦταν ἡ καλύτερη, ἢ μὲ ὠραιότερο, λογοτεχνικότερο τρόπο ἔκφραση τῶν διανοημάτων. Ἦταν πρόβλημα γι’ αὐτὸν καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὸ λύσει μὲ συνεχεῖς προσπάθειες. Εἶδαμε ὅτι δὲν τὸν ἀπασχολοῦσε τὸ δίλημμα δημοτικῆ-καθαρεύουσα. Πίστευε ὅτι «καὶ οἱ δύο παραδόσεις εἶναι ἀπόλυτα σεβαστὲς καὶ τὸ μεγάλο ζήτημα εἶναι νὰ μπορεῖς νὰ τὶς συγκερνᾷς καὶ τὶς δύο μὲ κύριο ὁδηγὸ τῆ σαφήνεια» (*Μιὰ φορά Β΄* 120).

Τὴν ὠραία ἔκφραση στὸν λόγο τὴν θεωροῦσε δύσκολο νὰ τὴν ἔχεις. «Ὅσο γιὰ τὴν καλλιπέια, τὴν κομψότητα τοῦ

ύφους, είναι χάρισμα πού δὲν εἶναι δοσμένο σὲ ὅλους ἀλλὰ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι λόγος νὰ ὑπερηφανεύεσαι ἂν τὸ ἔχεις. Εἶναι δῶρο Θεοῦ καὶ τὸ μεγάλο ἀμάρτημα, ἂν σοῦ ἔχει δοθεῖ αὐτὸ τὸ δῶρο, εἶναι νὰ μὴν τὸ καλλιεργήσεις» (*Μιὰ φορά Β' 120*). Χαρακτηριστικὸ τῆς ἀνησυχίας του γιὰ τὴν ἔκφραση εἶναι ἡ ἀναζήτηση τῆς σωστῆς ἀπόδοσης τῆς τελευταίας φράσης τοῦ ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους πού παραθέτει ὁ Θουκυδίδης καὶ ἡ ἀντίδρασή του στὴν ἀπόδοση τοῦ Ἰ. Θ. Κακριδῆ τῆς λέξης ἄπιτε μὲ τὴν προστακτικὴ φράση *πηγαίνετε σπίασας*. Ὁ Ἄγγελος Βλάχος τὸ θεωρεῖ ὡς ἀπλή προτροπὴ καὶ τὸ μεταφράζει ἄς πηγαινέτε (*Μιὰ φορά Δ' 48*). Φαίνεται ἴσως ὑπερβολικὸ ὅτι ἀφιέρωσε μιῇ σελίδα γιὰ νὰ ἐκθέσει τὴν ἀντίθετη γνώμη του. Θέλει νὰ δείξει ὅτι ἡ τελειότητα δὲν ἔχει ὅρια καὶ πρέπει συνεχῶς νὰ τὴν ἐπιδιώκουμε, γιὰτὶ μόνο ἔτσι ὁ λογοτέχνης μπορεῖ νὰ μεταδώσει αὐτὸ τὸ σημαντικὸ πού θέλει νὰ εἰπεῖ.

«Ὁ λογοτέχνης καὶ ἰδίως ὁ ποιητὴς ἐκφράζεται μὲ συναισθήματα, δονήσεις καὶ κραδασμούς τῆς ψυχῆς του – συχνὰ καταθέτει τὰ ὄπλα βλέποντας πὼς οἱ λέξεις καὶ οἱ συνδυασμοὶ τους δὲν ἀποδίδουν ἐκεῖνο τὸ μαγικὸ στοιχεῖο, φευγαλέο δημιούργημα τῆς συνειδήσεώς του – πού γεννάει τὸ ἐξάισιο νόθο, τὴν μαγευτικὴ τέχνη τοῦ λόγου πού καὶ ὁ ἴδιος ὁ τεχνίτης δὲν ξέρει πὼς τὴν δημιουργεῖ» (*Μιὰ φορά Γ' 181*). Θεωροῦσε τὸ γράψιμο ὡς εὐχαρίστηση, ὡς ἀπόλαυση. «Μοῦ ἀρέσει τόσο, πολὺ νὰ γράφω ὥστε προσπαθῶ νὰ ἐπιμηκύνω ὅσο μπορῶ τὴν ἀπόλαυση» (*Μιὰ φορά Γ' 191*). Δὲν ἐξηγεῖ ὅμως πλήρως τὴ σκέψη του. Τὸ γράψιμο, τὸ λογοτεχνικὸ, τὸ ἱστορικὸ, τὸ φιλολογικὸ, ἀποτελεῖ δημιουργία, δηλαδὴ ξεκινᾷ ἀπὸ κάποια σκέψη, πρόβλημα, παρόρμηση καὶ σιγὰ σιγὰ οἰκοδομεῖς κάτι τὸ νέο, πού δὲν ὑπῆρχε. Ὅσο δὲν ὑπάρχει, δὲν σὲ ἀπασχολεῖ. Ὅταν ἀρχίσει ἡ δημιουργία του ταυτίζεσαι μὲ τὸ ἔργο πού ἀρχισες καὶ ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ξεχωρίσεις ἀπὸ αὐτὸ εἶναι νὰ τὸ ὀλοκληρώσεις. Ἄλλιῶς θὰ μείνει ἀνολοκλήρωτο, αἰτία δυσθυμίας καὶ πικρίας γιὰ τὴν ἀποτυχία.

Τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὴ γλώσσα, τὴ νεοελληνικὴ, τὴν καλὴ ἢ κακὴ χρῆση τῆς, τὶς ξένες ἐπιδράσεις σ' αὐτὴν, τὴ φθορὰ τῆς καὶ τὸν πλουτισμὸ τῆς, τὶς ἐκθέτει στὸν λόγο του τῆς 14

Ίουνιού 1994, όταν αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής της Ἀθήνας. Μὲ πλῆθος παραδειγμάτων ἐπισημαίνει «τὰ αἷτια τῆς γλωσσικῆς αὐτῆς συγχύσεως ποὺ ὀδηγεῖ σὲ βαθμιαία ἀλλὰ σοβαρὴ φθορὰ τῆς γλώσσας».

ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ. Ἡ μετάφραση ἑνὸς κειμένου, μάλιστα μεγάλου σὲ ἀξία, εἶναι ἴσως δυσκολότερο ἔργο ἀπὸ τὴν πρωτότυπη δημιουργία, γιατί γιὰ νὰ γίνει χρειάζεται τεχνίτη τῆς γλώσσας, ἰκανότατο, εὐαίσθητο, πειθαρχημένο καὶ ἀνυποχώρητο στὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετωπίζει. Ὁ Ἅγγελος Βλάχος διάλεξε νὰ μεταφράσει δύσκολα κείμενα, κυρίως γιὰ τὸ ὕφος τους, Θουκυδίδη, Ἡρόδοτο, Αἰσχύλο, Πλούταρχο, τὰ Εὐαγγέλια.

Δὲν γνωρίζω γιατί ἀσχολήθηκε μὲ τὴν μετάφραση τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, τουλάχιστον δὲν γνωρίζω ποῖο ἦταν τὸ ἀρχικὸ κίνητρο. Ἴσως ὅμως *Ἡ 14η Νιζάν* (1972) ὑπῆρξε ἡ αἰτία. Τὸ ἔργο του αὐτὸ τὸν ἀνάγκασε νὰ μελετήσῃ βαθύτερα τὰ Εὐαγγέλια, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν πάντοτε ἑρμηνευτικὰ προβλήματα. Ὁ πατριαρχικὸς ἔπαινος κατόπιν γιὰ τὴν μετάφραση τοῦ *κατὰ Λουκᾶν* (1974) ὑπῆρξε, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος στὸν πρόλογο τῆς μετάφρασης τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων, ἰσχυρὸς λόγος γιὰ νὰ συνεχίσει καὶ ἐξ ἴσου ἰσχυρὸς ἢ πρόκληση νὰ ἀποδώσει στὴ γλώσσα ποὺ μιᾶς, κείμενα τέτοιας σημασίας.

Ὁ Γιώργος Σεφέρης μετέγραψε τὸ *Ἄσμα Ἀσμάτων*, ὁ Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης τὴν *Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου*. Ὁ Ἅγγελος Βλάχος προχώρησε περισσότερο. Ἀπέδωσε στὴ νεοελληνικὴ τὸ ἰδιότυπο κείμενο τῶν Εὐαγγελίων, στὸ ὁποῖο εἶχαν δοκιμάσει τὶς ἰκανότητές τους ἀρκετοὶ παλαιότεροι καὶ σύγχρονοι λόγιοι. Ἡ κύρια δυσκολία τῶν Εὐαγγελίων, ἐκτὸς φυσικὰ ἀπὸ τὴν ἑρμηνευτικὴν, εἶναι τὸ γλωσσικὸ ὕφος, ἡ σύνταξη, ἡ χρῆση λέξεων τῆς ἐποχῆς. Ὅταν γράφτηκαν τὰ Εὐαγγέλια οἱ πολλοὶ τὰ κατανοοῦσαν γιατί ἦσαν γραμμένα σὲ ἀπλὴ καὶ σαφὴ γλώσσα. Σήμερα μεταφράζοντάς τα κινδυνεύεις νὰ περιπέσεις σὲ ἀνάπτυξη τοῦ κειμένου γιὰ νὰ εἶναι σαφὲς ἢ στὸ ἐπιτηδευμένο ὕφος μιᾶς λογοτεχνικῆς θεολογικῆς ἀρχαιολογίας. Μετάφραση ποὺ νὰ διατηρεῖ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ἢ νὰ ἀποδίδει τὸ ὕφος

τους παρουσιάζει δυσχέρειες τις οποίες ο "Άγγελος Βλάχος ξεπέρασε. Τὸ χωρίο Μάρκ. 4, 21 τὸ ἀπέδωσε ὡς ἐξῆς: «Καὶ τοὺς ἔλεγε· Μήπως ἀνάβουν τὸν λύχνο γιὰ νὰ τὸν βάλουν κάτω ἀπὸ τὸ μῶδι ἢ κάτω ἀπὸ τὸ στρῶμα; Δὲν τὸν ἀνάβουν γιὰ νὰ τὸν βάλουν στὸν λυχνοστάτη; Δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ κρυφὸ ποὺ νὰ μὴν πρόκειται νὰ φανερωθεῖ, τίποτε τὸ μυστικὸ ποὺ δὲν θὰ ἔλθει στὸ φῶς. Ἄν ἔχει κανεὶς αὐτὰ γιὰ ν' ἀκούει ἄς ἀκούει».

Μέσα στὸ κλίμα τῆς Βίβλου βρίσκεται πάλι μὲ τὸ σὲ μεγάλο σχῆμα, in folio, βιβλίο τοῦ Ἐκκλησιαστής (1993), στὸ ὁποῖο περιέχονται ἑρμηνευτικὰ σχόλια τοῦ στοὺς στίχους 3, 2-8 τοῦ κειμένου τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ. Ὁ "Άγγελος Σ. Βλάχος θέλησε, μὲ τὰ ἱστορικὰ μυθιστορήματά του, νὰ ἀνασυστήσῃ περασμένες ἐποχὲς τις ὁποῖες εἶχε γνωρίσει βαθιὰ μὲ τις πολυτετεῖς καὶ ἐπίμονες μελέτες του. Ἡ ἀρχαιότητα, τὸ Βυζάντιο, ὁ Ἄγώνας, τοῦ ἐνέπνευσαν ἀπὸ ἓνα μυθιστόρημα. Μὲ τὴ σύγχρονη ἐποχὴ καταπάστηκε στὰ ὕστερα χρόνια. Στὸ τελευταῖο τοῦ μυθιστόρημα *Βίος καὶ πολιτεία τοῦ Ἀνδρέα Ρουσάνου* (2000) περιγράφει τὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ Ἀθήνα τοῦ αἰῶνα ποὺ ἔφυγε τὴν περίοδο 1897-1944, μέρος τῆς ὁποίας ἔζησε ὁ συγγραφέας.

Καὶ στὸ βιβλίο αὐτὸ ἐκφράζει ὁ "Άγγελος Βλάχος τις προσωπικὲς του ἀπόψεις γιὰ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα. «Ὁ Ἀνδρέας Ρουσάνος εἶναι ἓνα σύμβολο τῶν παλινωδιῶν καὶ τῶν ἀντιφάσεων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας» (Π. Δ. Μαστροδημήτηρ, *Ἡ παρουσία τῶν κειμένων* 218).

ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ. Ἐκλέχτηκε Ἀκαδημαϊκὸς 69 ἐτῶν, τὸ 1984, κατὰ τὴν τρίτη ὑποβολὴ ὑποψηφιότητος. Συνυποψήφιοι ἦσαν ὁ Τάσος Ἀθανασιάδης καὶ ὁ Νίκος Ἀθανασιάδης. Ἦταν ὑποψήφιος κατὰ τὸ 1976 μὲ συνυποψήφιο τὸν Θανάση Πετσάλη, ὁ ὁποῖος ἐκλέχτηκε, καὶ γιὰ δευτέρη φορὰ τὸ 1967 μὲ συνυποψήφιο τὸν Πέτρο Χάρη. Ἡ προκήρυξη αὐτὴ ὑπῆρξε ἄγονη.

Οἱ ὁμιλίαι του στὴν Ἀκαδημία εἶναι λίγες. Ὁ εἰσιτήριος λόγος του, προσφωνήσεις κατὰ τὴν ὑποδοχὴ νέων Ἀκαδη-

μαϊκῶν, ἓνας λόγος γιὰ τὸν Βίκτωρα Οὐγκῶ, ἄλλος γιὰ τὴν 28ῃ Ὀκτωβρίου, παρουσιάσεις βιβλίων.

Ὅταν ἔγινε μέλος τῆς Ἀκαδημίας ἐκεῖνος ἦταν 85 ἐτῶν. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ὅτι μετεῖχε ἀνελλιπῶς στὶς συνεδριάσεις τῆς Τάξεως καὶ τῆς Ὀλομέλειας καὶ πάντοτε μιλοῦσε γιὰ τὰ θέματα ποῦ τὸν ἐνδιέφεραν μὲ ἀκρίβεια, σαφήνεια καὶ συντομία. Ἦταν Ἐπόπιτης τοῦ Γραφείου Ἐπιστημονικῶν Ὁρῶν καὶ Νεολογισμῶν, ἀξίωμα ποῦ τοῦ ἀνῆκε δικαιοματικά, γιὰτὶ ὅλη του ἡ ζωὴ ἦταν ἄσκηση στὴ γλώσσα καὶ τὴν ἔκφραση. Χαρακτηριστικὴ τῶν τάσεών του αὐτῶν εἶναι ἡ ὀξεία κριτικὴ ποῦ κάνει τοῦ λεξικοῦ τῆς νεοελληνικῆς τοῦ Ἐμμ. Κριαρᾶ.

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ. Ἐγινε ἐταῖρος τὸ 1982 καὶ κατὰ τὴν περίοδο 1984-1986 διετέλεσε μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν γεγονότων τοῦ 1988 ζητήθηκε ἡ βοήθειά του καὶ δέχτηκε νὰ συμμετάσχει στὶς ἀρχαιρεσίες τῆς 19ῆς Ἰουνίου καὶ ἐκλέχτηκε. Κατὰ τὴ συγκρότηση τοῦ Συμβουλίου σὲ σῶμα, δύο ἡμέρες ἀργότερα, τοῦ ζητήθηκε μὲ ἐπιμονὴ νὰ δεχθεῖ τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου, ἐκεῖνος ὅμως ἀρνήθηκε λέγοντας ὅτι αὐτὸ ἀνῆκε στοὺς ἀρχαιολόγους.

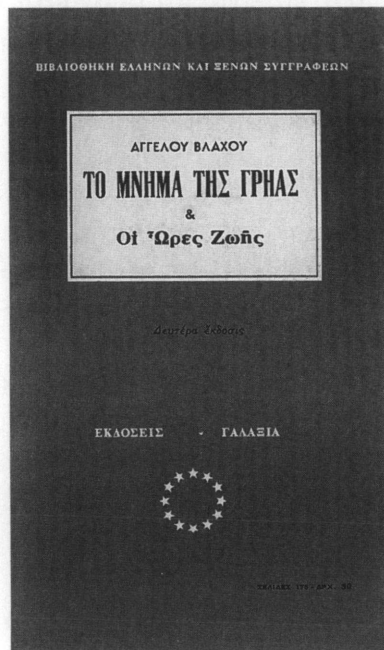
Βλέποντας ἐκ τῶν ὑστέρων τὰ πράγματα διαπιστώνει κα- νεὶς ὅτι ἡ ἀποψη αὐτὴ ἔδειχνε γενναιοφροσύνη ἀλλὰ ἦταν σφαλερὴ. Ὁ Ἄγγελος Βλάχος εἶχε ἀκριβῶς τὶς ἀρετὲς ποῦ χρειαζόταν ὁ Πρόεδρος. Γνώση τῶν ἀνθρώπων, ἰκανότητα νὰ συμβιβάζει, ὅταν χρειαζόταν, ἀντίθετες ἀπόψεις, ἔλλειψη μι- σαλλοδοξίας, ὑψηλότερη ἀντίληψη, μεγαθυμία. Ἐξ ἄλλου ἀπεχθανόταν τὴ φλυαρία, τὴ σχολαστικότητα, τὴ δειλία, τὴν κουταμάρα, ἡ ὁποία τὸν ἐξόργιζε, τὴν κολακεία.

Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2002, ἔπειτα ἀπὸ πολλὲς παρακλήσεις, δέχτηκε νὰ γίνεῖ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐταιρείας, δηλώνοντας ὅτι μετὰ ἀπὸ λίγες συνεδριάσεις θὰ παραχωροῦ- σε τὴ θέση του σὲ ἄλλο μέλος τοῦ Συμβουλίου. Τὰ πράγματα ἤλθαν ἀλλιῶς. Παρὰ ταῦτα, ἡ Ἐταιρεία ἦταν τυχερὴ ποῦ ὑπῆρξε ἐταῖρος τῆς, Σύμβουλος, Ἀντιπρόεδρος καὶ Πρόε- δρος τοῦ Συμβουλίου τῆς.

Μὲ τὴν ἀνάμειξή του στὰ πράγματα τῆς Ἐταιρείας βρέ- θηκε μέσα σ' ἓνα συνάφι, ποῦ ὁ ἴδιος εἶχε χαρακτηρίσει ὡς

κακό, τοὺς ἀρχαιολόγους. «Τὰ συνάφια ὅπου τὰ μέλη τους ἀλληλομισοῦνται εἶναι οἱ Ἀρχαιολόγοι, οἱ Ἡθοποιοὶ καὶ οἱ Διπλωμάτες» (*Μιὰ φορά Β' 89*). Ὁ ἴδιος δὲν ἀπέφυγε, στὸ τέλος τῆς ζωῆς του, τὸ μίσος ὀρισμένων ἀρχαιολόγων, τὶς συκοφαντίες τους καὶ τὶς ὕβρεις τους. Διασκέδαζε ὅμως μὲ ὅσα λέγονταν καὶ γράφονταν ἐναντίον του τοὺς τελευταίους μῆνες, θεωρώντας ὅτι τὴν κουταμάρα δὲν μπορεῖς νὰ τὴν πολεμήσεις μὲ τίποτε. Ὁ ἔξυπνος ἄνθρωπος, ὅπως ὁ Ἄγγελος Βλάχος, εἶναι ἄοπλος ἀπέναντι στὸν κουτό, τὸν ὁποῖο δὲν μπορεῖς νὰ τὸν πάρεις στὰ σοβαρά.

Ἦταν μετριοπαθῆς καὶ πάντα ὅταν πρότεινε κάτι, τὸ ἔκανε μὲ ἐρωτηματικὸ τόνο. Ἀπέφευγε νὰ εἶναι ἀπόλυτος καὶ ποτὲ δὲν μεμψιμοιροῦσε. Ἄλλωστε ὁ ἴδιος ἔχει χαρακτηρίσει τὴν τάση αὐτὴ μὲ μιὰ ὠραία φράση: «Ἕνας γκρινιαρῆς γέρος εἶναι κορυφαῖο ἔργο τοῦ Σατανᾶ» (*Πρωτόστερο 171*). Κάποτε συμπλήρωσε λέγοντας ὅτι «ἀκόμη χειρότερο εἶναι ἕνας φθο-
νερὸς καὶ κουτὸς γέρος».



ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ ΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΒΛΑΧΟΥ

- Τὸ μνημα τῆς Γρηᾶς (1945).
 Ὁ Κύριός μου Ἀλκιβιάδης (1954).
 Ὁ Τσοῦφης, μυθολόγημα (1947), Ἔκδοση εἰκονογραφημένη
 Philomel 1993.
 Ὁρες Ζωῆς (1957).
 Οἱ τελευταῖοι Γαληνῶτατοι (1961).
 Νταϊμὰς ὁ τυχερός (1967).
 Partialités chez Thucydide (1970).
 Μεροληψίες τοῦ Θουκυδίδη (1974).
 Ἡρόδοτος ὁ ἀδικημένος (1971).
 Ἐνας φιλέλλην γιὰ τὸ '21 (1972).
 Ὁ Καμπανόπυργος (1972) (θέατρο).
 Ἡ 14η Νιζάν (1972).
 Ὀδοιπόροι γιὰ τὰ Σοῦσα (1973).
 Ἡ πράσινη Μόσχα (1976).
 Δέκα χρόνια Κυπριακοῦ (1979).
 Ξέρξης, χαρτιὰ προσωπικά (1971).
 Μιὰ ἀποτυχημένη ἀνάσταση (1980), θέατρο, Νέα Ἑστία 1980.
 Ὁ προβατοκάπηλος (1980), θέατρο, Νέα Ἑστία.
 Πυθίας παραληρήματα (1982).
 Μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ ἕνας Διπλωμάτης Α', Β' (1985), Γ' (1986),
 Δ', Ε' (1987), ΣΤ' (1988).
 Πρωθύτερο, Παῖς, Ἐφηβος, Εἶρη (1990).
 Ἡ σκιὰ τοῦ Βασιλέως (1991).
 Παρατηρήσεις σὸν Θουκυδίδη Α-Β (1992-94).
 Ἐκκλησιαστής (1993).
 Λογοτεχνήματα μικρά (3 τόμοι, 1995).
 Ἡ διαλείπουσα ζωὴ τοῦ Δημήτρη Σπέρη (1996).
 Πεισίστρατος ὁ φιλόπρωτος (1998).
 Ἡ οἰκοδόμησις τῆς Δημοκρατίας (1999).
 Σταλάγματα (1999).
 Τὸ Δωδεκάθεο (1999).
 Μονόφρων (1999).
 Βίος καὶ Πολιτεία τοῦ Ἀνδρέα Ρουσάνου (2000).
 Ἀποφοίτηση 1974 (2001).

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

- Ὁ Victor Hugo τοῦ Κωστή Παλαμᾶ (ΠΑΑ 1985, Β΄ τεύχ., 461-472· *Νέα Ἑστία* 118, 1985, 1469-1476).
- «Χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ». Ὁμιλία κατὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ του στὴν Ἀκαδημία (ΠΑΑ 1986, Β΄ τεύχ., 82-93).
- «Μεγέθη καὶ Διαστάσεις». Λόγος γιὰ τὴν Ἐπέτειο τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 (ΠΑΑ 1986, Β΄ τεύχ., 355-369).
- Προσφώνηση κατὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Νικηφόρου Βρεττάκου (ΠΑΑ 1988, Β΄ τεύχ., 84-85· *Νέα Ἑστία* 123, 1988, 427-428).
- Προσφώνηση κατὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἰωάννου Γεωργάκη (ΠΑΑ 1988, Β΄ τεύχ., 416-419).
- Παρουσίαση τοῦ *Δελτίου Ἐπιστημονικῆς Ὁρολογίας καὶ Νεολογισμῶν* τοῦ Γραφείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (ΠΑΑ 1990, Β΄ τεύχ., 376-377).
- Πρὸς διαφύλαξη τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (Pour la sauvegarde du Grec Ancien) (ΠΑΑ 1992, Α΄ τεύχ., 284-286).
- Προσφώνηση κατὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ τοῦ ἀντεπιστέλλοντος μέλους κ. Ed. G. Whitlam (ΠΑΑ 1993, Β΄ τεύχ., 266-268).
- Παρουσίαση τοῦ βιβλίου τοῦ Θεοδ. Κατσουλᾶκου καὶ Κ. Τσαντίνη, *Προβλήματα ἱστοριογραφίας. Ἐπανάσταση τοῦ '21*.
- Τὰ σχολικά. Βαλκανικοὶ πόλεμοι. Ἐγχειρίδια τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν [ΠΑΑ 1994, Β΄ τεύχ., 261 (δὲν ἄφησε κείμενο γιὰ νὰ δημοσιευθεῖ)].
- Προσφώνηση κατὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ τῆς Ἀκαδημαϊκοῦ Γαλάτειας Σαράντη (ΠΑΑ 1998, Β΄ τεύχ., 181-182).

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

- Ὁ Ἄγγελος Βλάχος λεξικογράφος (*Νέα Ἑστία* 46, 1949, 69-71).
- Μυθολογικά (*Νέα Ἑστία* 111, 1982, 526-531, 590-595, 658-662, 731-736).
- Ὁ νέος Ἀκαδημαϊκός (Νικηφόρος Βρεττάκος) (*Νέα Ἑστία* 121, 1987, 407-409).

- [Ὁ ποιητὴς Γ. Ἀθάνας], ἐπικήδειος (*Νέα Ἑστία* 122, 1987, 1196-1198).
- Ἀγγλο-ἐλληνικὲς σχέσεις (*Νέα Ἑστία* 128, 1990, 1434-1442).
- Νεοελληνικά (*Νέα Ἑστία* 136, 1994, 843-847).
- [Τὸ «Νέο Ἑλληνικὸ Λεξικὸ» τοῦ Ἑμμ. Κριαρᾶ] (*Νέα Ἑστία* 139, 1996, 618-619).

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

- Θουκυδίδου, *Ἱστορία* (1965).
- Πλουτάρχου, *Περὶ τῆς Ἡροδότου κακοθείας* (1971) (ὡς παράρτημα στὸ δοκίμιο *Ἡρόδοτος ὁ ἀδικημένος*).
- Ἡροδότου, *Ἱστορίαι* (1972).
- Αἰσχύλου, *Προμηθεὺς Δεσμώτης* (1972).
- Τὸ κατὰ Λουκᾶν* (1974).
- A. Camus, *Καλλιγούλας* (1975).
- Τὰ Εὐαγγέλια* (1976).
- C. M. Woodhouse, *Ὁ πόλεμος τῆς Ἀνεξαρτησίας, 1821* (1976).
- Ἀριστοτέλους, *Ἀθηναίων Πολιτεία* (1980. Ἡ εἰσαγωγή δημοσιευμένη στὴ *Νέα Ἑστία* 106, 1979, 1347-1354, 1425-1433, 1492-1497).
- Κ. Π. Καβάφη, *Τὰ Ποιήματα* (1981 στὰ γαλλικά).
- Ἡ Ὀμπρέλα τοῦ Ἁγίου Πέτρου* (1982).
- Οἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων* (1983).
- Γ. Ζαπάντη, *Ἑλληνο-Σοβιετικὲς Σχέσεις 1919-1940* (1989).
- Ἡσιόδου, *Θεογονία* (1990).
- Κ. Π. Καβάφη, *Ἀνέκδοτα Ποιήματα* (1995 στὰ γαλλικά).

B.X.Π.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ Α΄ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ 11 ΜΑΪΟΥ 2003

Στήν Ἀθήνα, σήμερα Κυριακή 11 Μαΐου 2003, ὥρα 9.30 π.μ., ἔλαβε χώρα στὴ μικρὴ αἴθουσα τοῦ μεγάρου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, Πανεπιστημίου 22, ἡ Πρώτη Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν ἐταίρων ἀπὸ τοὺς ὁποίους παρευρέθησαν οἱ ἐξῆς κατὰ σειρὰν προσελεύσεως:

1. Πετράκος Βασίλειος, 2. Παπαδημητρίου Γραμμένου Ἴβνα, 3. Βελισσαρίου Παναγιώτης, 4. Βασιλικῶ Ντόρα, 5. Μπουλώτης Χρῆστος, 6. Τουρτόγλου Μενέλαος, 7. Γούναρης Ἀλέξανδρος, 8. Μαζαράκης Αἰνῶν Ἀλέξανδρος, 9. Κριτζᾶς Χαράλαμπος, 10. Οἰκονομάκου Μαρία, 11. Ἀνδρειωμένου Ἀγγελικὴ, 12. Βικέλα Εὐγενία, 13. Παπαποστόλου Ἰωάννης, 14. Καλογερόπουλος Κωνσταντῖνος, 15. Παπασταύρου Ἐλένη, 16. Βαγιακάκος Δικαῖος, 17. Παντελίδου Γκόφα Μαρία, 18. Μινῶτος Διονύσιος, 19. Ἀνδρεάδης Ἡλέκτρα, 20. Κανίνιας Σπυρίδων, 21. Σπηλιωτόπουλος Ἐπαμεινώνδας, 22. Οἰκονομίδου Μάντω, 23. Ἀγαλλοπούλου Πηνελόπη, 24. Μαραγκοῦ Λίλα, 25. Τουλούπα Ἐβη, 26. Παλαγγιᾶ Ὀλγα, 27. Δημακόπουλος Ἰορδάνης, 28. Φωτιάδης Ἀλέξανδρος, 29. Ραυτοπούλου Ἐλεάννα, 30. Δανιὴλ Ἡρακλῆς, 31. Τουρναβίτου Ἰφιγένεια, 32. Λουλλουπῆς Μιχαήλ, 33. Ντούμας Χρῆστος, 34. Προσκυνητοπούλου Ρόζα, 35. Σιμωντᾶς Παναγιώτης, 36. Τσελίκας Παναγιώτης, 37. Παπαμιχαήλ Ἴβνα, 38. Ἀραβαντινὸς Λεωνίδης Βασίλειος, 39. Οἰκονόμου Ἡλίας, 40. Δημακοπούλου Καίτη, 41. Ζαφειροπούλου Φωτεινὴ, 42. Λυκιαρδοπούλου Μαρίνα, 43. Κόκκου Ἀγγελικὴ, 44. Παπαπάνος Κωνσταντῖνος, 45. Μινῶτου Λαδᾶ Μαρία, 46. Πολυχρονάκου Σγουρίτσα Παναγιώτα, 47. Δελμούζου Πέππα Κωνσταντίνα, 48. Ἀκαμάτης Ἰωάννης, 49. Kreeb Martin, 50. Κύρκου Μάρω, 51. Κοζομπόλης Δημήτριος, 52. Πολέμης Δημήτριος, 53. Δεπάστας Νικόλαος, 54. Παπανικολάου Ἐλένη, 55. Πέννας Χαράλαμπος, 56. Κατζούρος Φώτιος, 57. Πετρόχειλος Ἰωάννης, 58. Τσοῦρτη Ἡώ, 59. Κουνουπώτου Μανωλέσσου Ἐλένη, 60. Γκιολῆς Νικόλαος, 61. Κούκκου Ἐλένη, 62. Μαυρόγιαννης Διονύσιος, 63. Κουτρούμπας Δημήτριος, 64. Δεκουλάκου Ἰφιγένεια, 65. Μπροσκαρη Μαρία, 66. Μπροῦ-

σκαρη Έρση, 67. Eickstedt Klaus Valtin von, 68. Μαχαίρα Βασιλική, 69. Τσαΐμου Κωνσταντίνα, 70. Καλλιγιάς Πέτρος, 71. Βουτσινά Άννα, 72. Καράγιωργα Θεοδώρα, 73. Κοντός Παναγιώτης, 74. Καλαμάκης Διονύσιος, 75. Άρβανιτόπουλος Σταύρος, 76. Κωνσταντουδάκη Κιτρομυλίδου Μαρία, 77. Ριζάκης Άθανάσιος, 78. Φυλακτόπουλος Άλέξανδρος.

Τόν λόγο έλαβε ό Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Άρχαιολογικής Έταιρείας κ. Έπαμεινώνδας Σπηλιωτόπουλος, ό όποιος πρότεινε όπως, σύμφωνα με τó άρθρο 31 του Όργανισμού, έκλεγούν με φανερή ψηφοφορία τά μέλη του Προεδρείου της Συνέλευσης. Έκλέχθηκαν όμοφώνως ό κύριος Μενέλαος Τουρτόγλου ως Πρόεδρος, ό κύριος Χαράλαμπος Κριτζάς ως Άντιπρόεδρος, ό κύριος Άλέξανδρος Μαζαράκης Αινιάν ως Α΄ Γραμματεός, ή κυρία Μαρία Οικονομάκου ως Β΄ Γραμματεός.

Ό Πρόεδρος της Συνέλευσης εύχαρίστησε τους έταίρους για την έκλογή του, ως και για την έκλογή των λοιπών μελών του Προεδρείου, και τους κάλεσε να έκλέξουν με μυστική ψηφοφορία τά πέντε μέλη της Έξελεγκτικής Έπιτροπείας για την χρήση του 2003. Ός ψηφολέκτες έκλέχτηκαν ή κυρία Πηνελόπη Άγαλλοπούλου και ό κύριος Klaus Valtin von Eickstedt. Η κάληψη έκλεισε στις 9.40 π.μ. και ή διαλογή έγινε κατά τη διάρκεια των έργων της συνελεύσεως.

Ό Πρόεδρος της Συνέλευσης κάλεσε τόν Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου να έκθέσει τά πεπραγμένα του 2002, ό όποιος είπε τά εξής:

Η σημερινή Συνέλευση είναι ιδιότυπη, γιατί τó Συμβούλιο τυπικός και πραγματικός έχει να έκθέσει πεπραγμένα για χρονικό διάστημα μικρότερο του μηνός. Έκλέχτηκε στις 8 Δεκεμβρίου του 2002 και συγκροτήθηκε σε σώμα δύο μέρες άργότερα. Είναι υπεύθυνο λοιπόν για όσα έγιναν κατά τó τελευταίο είκοσαήμερο της περασμένης χρονιάς. Για τó διάστημα από 1 Ίανουαρίου μέχρι 10 Όκτωβρίου 2002 είχε όριστεί να γίνει άπολογισμός σε έκτακτη γενική συνέλευση ή

όποια ματαιώθηκε δικαστικῶς. Μετὰ καὶ τὴν δικαστικὴ κατάργηση τοῦ νομίμου συμβουλίου, ἀνέλαβε τὴν Ἑταιρεία ἕνα προσωρινὸ Συμβούλιο τὸ ὁποῖο τὴν διοίκησε ἐπὶ δύο μῆνες. Εἶναι προφανές ὅτι τὸ σημερινὸ Συμβούλιο, ἐντελῶς νέο κατὰ τὸ ἡμῖς, δὲν εἶναι ἀρμόδιο γιὰ νὰ δώσει ὑπευθύνως ἀπολογισμὸ γιὰ ὅσα ἔγιναν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 10 Δεκεμβρίου 2002, κυρίως γιὰ τὶς παραλείψεις ἢ τὶς ἐμμονές, οἱ ὁποῖες ὀδήγησαν στὶς πρόωρες ἀρχαιρεσίες. Θὰ προσπαθήσουμε ὅμως νὰ γεφυρώσουμε τὸ κενὸ ποῦ δημιούργησε ἡ ἀνωμαλία τοῦ 2002 καὶ θὰ σᾶς δοθεῖ ἡ σημερινὴ εἰκόνα τῆς Ἑταιρείας. Ἄν ὑπάρξουν ἀπορίες γιὰ ὀρισμένα ζητήματα, θὰ παρασχεθοῦν οἱ ἀναγκαῖες ἐξηγήσεις, ἐφ' ὅσον ζητηθοῦν. Πρῶτα πρῶτα ὅμως θὰ μνημονευθοῦν οἱ ἐταῖροι ποῦ δὲν εἶναι πλέον μαζί μας.

Στὶς 10 Ἰανουαρίου τοῦ 2002 ἀπέθανε ἡ Νία Στράτου καὶ στὶς 10 Μαρτίου ὁ Ἄγγελος Χωρέμης, Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων. Λίγους μῆνες ἀργότερα, στὶς 7 Ἰουλίου ἀκολούθησε ὁ Γεώργιος Μιχαηλίδης Νουάρος (γενν. 1909), διαπρεπῆς νομοδιδάσκαλος. Στὶς 8 Σεπτεμβρίου ἀπέθανε καὶ ἡ σύζυγός του Εὐθυμία, μέλος τῆς Ἑταιρείας ἐπίσης. Στὶς 19 Ἰουλίου ἀπέθανε ὁ Νικόλαος Παπαχατζῆς. Ὅσοι τὸν γνώρισαν θυμοῦνται τὴ σεμνότητα καὶ τὴ μετριοφροσύνη του καὶ τὸν ἀθόρυβο τρόπο τῆς ζωῆς του. Στὶς 24 Ἰουλίου ἀπέθανε ἡ Εὐαγγελία Δεϊλάκη (γενν. 1931), Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων ἐπὶ μακρὰ ἔτη. Στὶς 4 Δεκεμβρίου ἀπέθανε ἡ Lilly Kahil (γενν. 1926), παλαιὰ συνεργάτης τῆς Ἑταιρείας καὶ ἐπίτιμος ἐταῖρος, καὶ στὶς 21 Δεκεμβρίου ἡ Στέλλα Παπαδάκη Oekland (γενν. 1937), καθηγήτρια τῆς Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας.

Στὶς 3 Φεβρουαρίου τοῦ 2003 ἀπέθανε ὁ πρῶν (1988-1996) σύμβουλος τῆς Ἑταιρείας Δημήτριος Γκόφας (γενν. 1924), ὁμότιμος καθηγητῆς τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου.

Στὶς 8 Μαρτίου ἀπέθανε ἡ παλαιοτάτη συνεργάτης τῆς Ἑταιρείας Χριστίνα Μελισσηνοῦ, στὶς 28 Μαρτίου ἡ ἀνθρωπολόγος ἐταῖρος Ἑλένη Μπέζη, στὶς 3 Ἀπριλίου ὁ πρῶν Σύμβουλος καὶ δωρητῆς τοῦ φερωνύμου Μουσείου Παῦλος

Κανελλόπουλος καὶ στὶς 17 Ἀπριλίου ὁ ἐφοπλιστὴς Ἰωάννης Λάτοης.

Ἡ Ἐταιρεία ὁμως μέσα στὸ 2003 δέχτηκε ἓνα ἀκόμη μεγάλο χτύπημα. Τὸ Σάββατο, 8 Φεβρουαρίου, ἀπέθανε ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐταιρείας Ἄγγελος Βλάχος. Ὅλοι γνωρίζουμε τὴ μεγάλη αὐτὴ προσωπικότητα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ποὺ προσέφερε τόσα στὸν τόπο. Γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴν προσφορὰ ὅλων ὅσους μνημόνευσα ἐκτενέστερος λόγος θὰ γίνεῖ σὲ λίγη ὥρα, πρὶν ἀπὸ τὴν ἔκθεση τοῦ Ἔργου τοῦ 2002.

Ἄνασκαφὲς καὶ ἔρευνες κατὰ τὸ 2002 ἔγιναν στὸν Μαραθῶνα, στὴ Σκάλα Ὠρωποῦ, στὶς Μυκῆνες, στὴ Μεσσήνη, στὴν Ἰκλαίνα Μεσσηνίας, στὴν Καλλιθέα Πατρῶν καὶ στὴν Καλλιθέα Τανάγρας, στὴ Δωδώνη, στὴ Μινῶα Ἀμοργοῦ, στὶς Ἀρχάνες, στὴ Σύμη Βιάννου, στὸ Λέχαιο, στὴ Ζάκρο. Ἐκτενὴς λόγος θὰ γίνεῖ σὲ λίγη ὥρα.

Ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότητα τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὸ 2002 ὑπῆρξε σημαντικὴ ἀπὸ κάθε ἄποψη, δηλαδὴ ἀπὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὴ ἕως εὐρύτερου ἐνδιαφέροντος.

Ἀπὸ τὰ περιοδικὰ μας ἐκδόθηκαν τὰ *Πρακτικὰ* τοῦ 1999, τὸ Ἔργον τοῦ 2001, καὶ τρία τεύχη τοῦ *Μέντορος* τοῦ 2002.

Πρῶτο εἶναι τὸ βιβλίον τῆς κυρίας Ἐβης Τουλούπα, *Τὰ ἐναέτια γλυπτὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Δαφνηφόρον στὴν Ἐρέτρια*, τὸ ὁποῖο παρὰ τὸν τίτλον περιλαμβάνει καὶ ὅλα τὰ ἀρχαῖκα γλυπτὰ ποὺ βρέθηκαν στὴν Ἐρέτρια,

Τὸ βιβλίον τῆς ἐπιτίμου Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων Ἀγγελικῆς Λεμπέση, *Τὸ ἱερὸ τοῦ Ἑρμῆ καὶ τῆς Ἀφροδίτης στὴ Σύμη Βιάννου III, Τὰ χάλκινα ἀνθρωπόμορφα εἰδώλια*, ἀποτελεῖ τὸν τρίτον μεγάλο τόμον τῆς συστηματικῆς δημοσίευσης τῶν εὐρημάτων τοῦ ἱεροῦ.

Ὁ παλαιὸς ἐταῖρος μας καὶ διαπρεπὴς μελετητὴς τῆς βυζαντινῆς ἀρχαιολογίας Νικόλαος Δρανδάκης μᾶς ἔδωσε τὴ νέα μονογραφία *Βυζαντινὰ γλυπτὰ τῆς Μάνης*. Πρόκειται γιὰ τὰ γλυπτὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τῶν ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος.

Πολὺ σημαντικό, ἰδιαίτερος γιὰ τὴν Ἐταιρεία, εἶναι τὸ

βιβλίο του Στυλιανού Κατάκη, *Ἐπίδανρος, Τὰ γλυπτὰ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπὸ τὸ ἱερὸ τοῦ Ἀπόλλωνος Μαλεάτα καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ*. Τὸ ἔργο ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τόμους, ἓναν γιὰ τὸ κείμενο καὶ τὸν δευτέρου γιὰ τοὺς πίνακες.

Ἡ ἀρχαιολογία τῆς Ἀμοργοῦ μᾶς ἦταν γνωστή, ἕως τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀπὸ μεμονωμένες ἔρευνες καὶ μελέτες. Ἐγκαίρως ἡ κυρία Μαραγκοῦ ἀποφάσισε νὰ συντάξει τὴ σύνθεση τῶν παλαιῶν καὶ κυρίως τῶν δικῶν τῆς ἐρευνῶν ἢ ὁποῖα εἶναι τὸ βιβλίο *Ἀμοργὸς I, Ἡ Μινῶα, ἡ πόλις, ὁ λιμὴν καὶ ἡ μεζῶν περιφέρεια*.

Τὴν δαπάνη γιὰ τὴ σημαντικὴ αὐτὴ ἔκδοση κατέβαλε ἐξ ὀλοκλήρου τὸ Ἴδρυμα «Σταῦρος Σ. Νιάρχος», πρὸς τὸ ὁποῖο ἀπευθύνονται οἱ εὐχαριστίες μας.

Ἐνα ἀπὸ τὰ δημοσιεύματά μας γιὰ τὰ ὁποῖα ἔχει γίνει λόγος ἐπανελημμένως κατὰ τὸ πρόσφατο παρελθόν, εἶναι ὁ *Ἀρχαιολογικὸς Ἀτλας τῶν Μνημῶν*, ὁ ὁποῖος ἐκπονήθηκε ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἀγγλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή, μὲ τὴ διεύθυνση τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Σπ. Ἰακωβίδου καὶ τῆς κυρίας Elizabeth French.

Ἀπὸ τίς ἐκδόσεις καὶ τὰ ἀποθέματα βιβλίων τῆς Ἑταιρείας πωλήθηκαν ἀντίτυπα ἀξίας 120.873,75 εὐρώ (41.187.731 δρχ.). Τὰ μισὰ περίπου πωλήθηκαν κατὰ τὴν τριήμερη ἀγορὰ βιβλίων ποῦ λειτούργησε στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ μεγάρου ἀπὸ 24 ἕως 27 Μαΐου 2002.

Ἀκόμη δόθηκαν δωρεὰν δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας στὶς Ὑπηρεσίες τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, σὲ δημόσιας χρήσης βιβλιοθήκες καὶ σὲ ἀρχαιολόγους ἀξίας 36.971,71 εὐρώ (12.598.110 δρχ.).

Ἡ Βιβλιοθήκη πλουτίστηκε κατὰ τὸ 2002 μὲ 1.271 τόμους, μὲ ἀγορὲς 581, μὲ ἀνταλλαγὴ 410 καὶ ἐκ δωρεᾶς 380. Οἱ μελετητὲς ὀλόκληρο τὸ 2002 ἦσαν σχεδὸν 3.000, γιὰ τὴν ἀκρίβεια 2.993.

Πρὶν συνεχίσω, ὑπενθυμίζεται ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κρίση τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ ἡ διεθνὴς πολιτικὴ ὡς πρὸς τὰ ἐπιτόκια, ἀποτελεῖ τὸ κυρίαρχο στοιχεῖο τῶν ὅσων συνέβησαν στὴν Ἑταιρεία. Συνεπῶς καὶ τὸ ἔργο μας ἐπηρεάστηκε σὲ μεγάλο

βαθμό, καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ἔχετε συνεχῶς ὑπ' ὄψη ὥστε τὰ ἐρωτήματα ποὺ θὰ διατυπώσετε νὰ μὴν εἶναι ἀνεδαφικά. Ἐπίσης οἱ προτάσεις σας πρέπει νὰ εἶναι συγκεκριμένες καὶ νὰ μὴν περιορίζονται σὲ γενικότητες ἢ σὲ αὐτονόητα. Ὅποιος ἀπὸ τοὺς ἐταίρους νομίζει ὅτι ὅσα ἐκτεθοῦν μποροῦν νὰ βελτιωθοῦν μὲ συγκεκριμένες ἐνέργειες, θὰ παρακληθεῖ νὰ ἀναλάβει τὴν πραγματοποίηση τῶν προτάσεων του καὶ νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι καὶ ἡ ἐπιτυχία του θὰ ἀναγνωρισθεῖ καὶ θὰ τοῦ ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη.

Τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα, ποὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ τὴν πτώση τῶν ἐπιτοκίων ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται, καὶ οἱ προσπάθειές μας τείνουν πάντοτε στὸν περιορισμὸ καὶ τὴν ἐξάλειψη τῶν ζημιῶν. Μὲ τὴν οἰκοδόμησι τοῦ μεγάρου μας στὴ λεωφόρο Συγγοῦ θὰ ὑπάρξει ἓνα νέο εἰσόδημα τὸ ὁποῖο θὰ μᾶς δημιουργήσει οἰκονομικὴ ἄνεση, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἡ διεθνῆς πολιτικὴ κατάστασι δὲν παρουσιάσει κάποια ἀπρόβλεπτη ἀλλαγὴ ἢ ἐπιδείνωσι. Τοῦ μεγάρου ἡ οἰκοδόμησι ἔχει ἀρχίσει ἀπὸ μηνῶν καὶ συνεχίζεται κανονικά. Ἔως αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἔχουν κατασκευαστεῖ, ὡς γιὰ πῶμα, ὡς σκελετός, τὰ τρία ὑπόγεια, τὸ ἰσόγειο καὶ ὁ ἡμιώροφος. Παρὰ τὴν κακία τῶν καιρῶν καὶ τὴν ἀντιξοότητα, ἓνα μεγάλο ἐγχείρημα τῆς Ἐταιρείας προοδεῖ κατὰ τὴν συμφωνίαν καὶ τὴν συμβάσει. Ἔως τότε ὅμως, καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρξει κάποια νέα οἰκονομικὴ πηγὴ, θὰ συνεχισθεῖ ἡ πολιτικὴ τῆς ἄκρας οἰκονομίας καὶ τοῦ περιορισμοῦ δραστηριοτήτων ποὺ συνεπάγονται δαπάνες.

Ἀπὸ ὅσα συνέβησαν κατὰ τοὺς μῆνες τοῦ 2002 ποὺ πέρασαν μνημονεύεται σὲ ἔκτασι τὸ ζήτημα τοῦ Τμήματος Κύπρου, γιὰ τὸ ὁποῖο εἶχε γίνει συζήτησι καὶ κατὰ τὴν πρώτη Τακτικὴ Συνέλευσι, στὴν 19 Μαΐου 2002, καὶ εἶχαν ὑποβληθεῖ ἐρωτήματα κατὰ τὴν Ἑκτακτικὴ Συνέλευσι τῆς 16 Μαρτίου 2003.

Γνωρίζετε ὅτι γιὰ λόγους οἰκονομικῶν ἀνεσιᾶν ἡ λειτουργία τοῦ Τμήματος. Εἶναι ἓνα μέτρο ποὺ ἐπέβαλε ἡ ἀνάγκη ἀντιμετώπισεως τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως γιὰ τὴν ὁποία ἔγινε ἤδη λόγος. Ὅταν ἰδρύθηκε τὸ Τμῆμα Κύπρου, μὲ τὴν ἔγκρισι καὶ τὴν ἐνθάρρυνσι τοῦ Ἐπιμετροῦ Πολιτισμοῦ, ἐλπίζαμε ὅτι αὐτὸ θὰ ἀποτελοῦσε τὸ πεδίο μᾶς γόνιμης

συνεργασίας της Έταιρείας με το ελληνικό και το κυπριακό κράτος, ως το πρώτο ελληνικό αρχαιολογικό ίδρυμα στο έξωτερικό. Με προσωπικές συνεννοήσεις με τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού κ. Εύγένιο Γιαννακόπουλο, είχε έπιτευχθεί συμφωνία χρηματοδοτήσεως του Τμήματος από το κράτος υπό όρισμένους τυπικούς και αυτόνομους όρους. Τους όρους αυτούς ανακοίνωσα στο Συμβούλιο αλλά απερρίφθησαν από ένα μέρος του με πρωτοστάτη τον πρώην Πρόεδρο, για λόγους που μόνο ως προσωπικοί μπορούσαν να χαρακτηρισθούν. Δηλαδή ο Πρόεδρος δεν ήθελε να τεθεί υπό την κρίση του Υπουργού Πολιτισμού το πρόσωπο που ο ίδιος είχε διαλέξει ως Διευθυντή του Τμήματος. Άνέλαβε λοιπόν η Έταιρεία τη συντήρηση του Τμήματος, ή όποια ήταν εξαιρετικά δαπανηρή. Τα οικονομικά αποτελέσματα του 2001 μάς ανάγκασαν να αναθεωρήσουμε το πρόγραμμα της όλης δράσης μας. "Αν συνεχιζόταν η λειτουργία του Τμήματος Κύπρου έπρεπε να καταργήσουμε δύο υπηρεσίες της Έταιρείας στην Αθήνα, τη Βιβλιοθήκη και το μισό Γραφείο Δημοσιευμάτων, να απολύσουμε δηλαδή τους υπαλλήλους που εργάζονται έδω και να ματαιωθεί το έπιστημονικό μας έργο, αυτό που αποτελεί σκοπό της Έταιρείας και την κατατάσσει μεταξύ των πρώτων αρχαιολογικών Ιδρυμάτων του κόσμου και πρώτο της Ελλάδος. Το λειτουργικό κόστος του Τμήματος Κύπρου για το 2001 ήταν περίπου 50.000.000 δρχ., ενώ για τις βάρδιες της Βιβλιοθήκης ήταν 36.000.000 δρχ. και για το Γραφείο Δημοσιευμάτων 29.000.000 δρχ. Η Έταιρεία έπλήρωσε έως τώρα για τη λειτουργία του Τμήματος 160.000.000 δραχμών και θέλουμε να συνεχισθεί. Άλλα στη σοβαρότατη οικονομική κατάσταση την όποια περνούμε ποιά λύση θα δίνετε έκτος από αυτή που δόθηκε; Το Τμήμα ξεκίνησε με τις εύλογες του κράτους και τις έπίσημες ύποσχέσεις των Υπουργείων Πολιτισμού και Έξωτερικών. Οί ύποσχέσεις δεν τηρήθηκαν, όπως δεν τηρήθηκε και η ύπόσχεση για τις ένεργειές μας και τις δαπάνες που κάναμε στην Άλβανία.

"Όπως διαπιστώσατε η σημερινή συνέλευση είναι ιδιότυπη, για τους λόγους που έκτέθηκαν στην αρχή. Το Συμβούλιο,

έκλεγμένο τον Δεκέμβριο που πέρασε, προσπαθεί με κάθε τρόπο να βελτιώσει τα όσα υπάρχουν και να δημιουργήσει νέα ακολουθώντας την παράδοση και τα όσα επιβάλλουν οι διαρκώς μεταβαλλόμενες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες. Για την επίτυχία του έργου χρειάζεται η συνεργασία και η βοήθειά σας.

Μετά την έκθεση του Γενικού Γραμματέως ο Αντιπρόεδρος της Συνέλευσης διάβασε τον ισολογισμό του 2002, ως και την έκθεση της Έξελεγκτικής Επιτροπείας για την διαχείριση του 2002, τα όποια έχουν ως εξής:

ΕΚΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙ
ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2002

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 31 και 32 του *Όργανου* της Αρχαιολογικής Έταιρείας, η Έξελεγκτική Επιτροπεία συντάσσει έκθεση περί της οικονομικής διαχείρισης του λήξαντος έτους, την όποία και υποβάλλει προς τη Γενική Συνέλευση των Εταίρων.

Κατά το άρθρο 17 του *Όργανου* της Αρχαιολογικής Έταιρείας, η τήρηση των λογιστικών βιβλίων γίνεται κατά το διπλογραφικό σύστημα με μηχανογραφικό τρόπο. Τα λογιστικά βιβλία που τηρήθηκαν με το σύστημα αυτό είναι τα εξής: 1. Αναλυτικό Ημερολόγιο Ταμείου, 2. Αναλυτικό Ημερολόγιο Διαφόρων Πράξεων, 3. Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο, 4. Συγκεντρωτικό Καθολικό, 5. Καρτέλες κατά λογαριασμό Γενικού Καθολικού αναλυτικά, 6. Βιβλίο έγγραφων Ισολογισμού.

Κατά το έτος 2002 εκδόθηκαν τα εξής παραστατικά:

1. Γραμμάτια είσπραξης άρ. 1-383.
2. Χρηματικά εντάλματα άρ. 1-499.
3. Δελτία συμψηφιστικής πράξης άρ. 1-1046.

4. Τιμολόγια - δελτία αποστολής άρ. 2765-3069· τὸ ὑπ' άρ. 1 άφορᾶ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 2003.

5. Δελτία αποστολής άρ. 1251-1496· τὸ ὑπ' άρ. 1 άφορᾶ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 2003.

6. Ἀποδείξεις λιανικῆς σειρᾶ Α' άρ. 482-500.

7. Ἐπίσης ἐκδόθηκαν αποδείξεις λιανικῆς πωλήσεως ἀπὸ τὴν ταμειακὴ μας μηχανή.

Βάσει τῶν καταχωρήσεων ποὺ ἔγιναν στὰ ἀνωτέρω λογιστικὰ βιβλία συντάχθηκε στὸς 31.12.2002 ὁ Ἴσολογισμὸς Περιουσιακῆς Κατάστασης καὶ ὁ Πίνακας Ἀποτελεσμάτων Χρήσης 2002. Οἱ ἀντίστοιχοι πίνακες ἐπισυνάπτονται στὸ τέλος τῆς ἔκθεσης. Παρατίθενται στὴ συνέχεια ὀρισμένα σχόλια καὶ παρατηρήσεις ὡς πρὸς τοὺς λογαριασμοὺς:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

1. ΓΗΠΕΔΑ: Ἐμφανίζεται ἡ ἀξία τῶν οἰκοπέδων κυριότητος τῆς Α.Ε. ἡ ὁποία ἀνέρχεται σὲ 393.248,85 ΕΥΡΩ, σύμφωνα μὲ ἀποτίμηση τοῦ ἔτους 1979. Ὑποχρέωση ἀναπροσαρμογῆς τῆς ἀξίας τους δὲν ὑπάρχει.
2. ΚΤΙΡΙΑ: Τὰ κτίρια κυριότητος τῆς Α.Ε. ἀπεικονίζονται στὸν Ἴσολογισμὸ μὲ λογιστικὸ ἰσότιμο 15,84 ΕΥΡΩ χάριν μνείας, λόγω τῆς ὀλοσχεροῦς ἀπόσβεσης τῆς ἀξίας τους κατὰ τὸ παρελθόν.
3. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΤΙΡΙΩΝ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ ἀναπόσβεστη ἀξία τοῦ ἀκινήτου ἐπὶ τῆς λεωφόρου Ἀλεξάνδρας 105, τὸ ὁποῖο ἀγοράστηκε ἀπὸ τὴν Α.Ε. τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1996.
4. ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ: Ὁ λογαριασμὸς αὐτὸς ἔχει ὀλοσχερῶς ἀποσβεσθεῖ καὶ ἐμφανίζεται μὲ λογιστικὸ ἰσότιμο 0,01 ΕΥΡΩ.
5. ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ (ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΙΣ) ΥΠΟ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ: Ὁ λογαριασμὸς αὐτὸς περιλαμβάνει ἀμοιβὲς ἀρχιτεκτόνων καὶ συνεργατῶν τους σχετικὰ μὲ τὴν ἐπίβλεψη τῶν ἐργασιῶν ἀνεγέρσεως κτιρίου Λ. Συγγροῦ.
6. ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ

ἀναπόσβεστη ἀξία τῆς δίκυκλης μηχανῆς ἢ ὁποία ἀγοράστηκε τὸ ἔτος 2000.

7. ΕΠΙΠΛΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ ἀναπόσβεστη ἀξία τῶν παλαιότερων ἐπίπλων καὶ σκευῶν, καθὼς καὶ τὸ ποσὸ τὸ ὁποῖο διατέθηκε τὸ ἔτος 2002. Τὸ ἔτος αὐτὸ διατέθηκαν 1.157,30 ΕΥΡΩ γιὰ τὴν προμήθεια ἐπίπλων καὶ λοιποῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν Γραφείων τῆς Α.Ε., καὶ γιὰ τὴν προμήθεια ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῆς, 18.201,24 ΕΥΡΩ.
8. ΒΙΒΛΙΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἐμφανίζεται τὸ ἀναπόσβεστο ὑπόλοιπο τῶν ἐκτὸς συναλλαγῆς βιβλίων.
9. ΒΙΒΛΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ: Γιὰ τὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὸ ἔτος 2002 διατέθηκαν 35.379,25 ΕΥΡΩ. Τὸ ποσὸ αὐτὸ ἀφορᾷ τόσο τὴν ἀγορὰ βιβλίων ἀπὸ τὸ Ἐσωτερικὸ καὶ τὸ Ἐξωτερικὸ ὅσο καὶ τὰ βιβλιοδετικά.
10. ΒΙΒΛΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ ἀξία τοῦ ὑπολοίπου τῶν πρὸς πώληση βιβλίων τῆς Α.Ε. σὲ τιμὴ κόστους, βάσει τῆς ἀξίας τοῦ χαρποῦ καὶ τῶν ἐξόδων γιὰ στοιχειοθεσία, ἐκτύπωση καὶ βιβλιοδεσία. Ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότητα τῆς Α.Ε. τὸ ἔτος 2002 ἀπορρόφησε τὸ ποσὸ τῶν 270.519,83 ΕΥΡΩ.
11. ΒΙΒΛΙΑ ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ: Τὸ ποσὸ τῶν 62.781,70 ΕΥΡΩ ἀπεικονίζει τὴν ἀξία τῶν βιβλίων τῶν ὁποίων δὲν εἶχε ὀλοκληρωθεῖ ἡ ἐκτύπωση κατὰ τὴν 31.12.2002.
12. ΠΕΛΑΤΕΣ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἀπεικονίζεται ἡ ἀπαίτηση τῆς Α.Ε. ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν βιβλίων στὸ Ἐξωτερικὸ καὶ τὸ Ἐσωτερικὸ.
13. ΧΡΕΩΣΤΕΣ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἀπεικονίζονται οἱ ἀπαιτήσεις τῆς Α.Ε. κατὰ τὴν 31.12.2002, ἀπὸ προκαταβολὲς ποὺ εἶχαν χορηγηθεῖ σὲ διάφορους γιὰ τὰ «Ἔργα», γιὰ τὴν ἐκτέλεση διαφόρων ἐργασιῶν, τὴν ἀπαίτηση ἀπὸ εἰσπραξη μισθωμάτων ἀπὸ τὴν ἐργολήπτρια Κοινοπραξία ἀνεγέρσεως κτιρίου Συγγροῦ καὶ ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ Δημόσιο.
14. ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ: Τὰ διάφορα χρεόγραφα τοῦ χαρτοφυλακίου τῆς Α.Ε. τὴν 31.12.2002 ἀνέρχονται σὲ 1.570.951,91 ΕΥΡΩ· ἡ ἀποτίμηση ἔγινε γιὰ μὲν τὰ 169.143 τεμάχια μετοχῶν μας

της Έθνικης Τραπέζης της Ελλάδος βάσει τιμών κτήσεως μικρότερων εκείνων της μέσης τιμής Δεκεμβρίου 2002 του Χρηματιστηρίου Άξιων, για δὲ τὰ 336.000 τεμάχια μετοχῶν της Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἐπενδύσεως Χαρτοφυλακίου Α.Ε. καὶ γιὰ τὰ 3.200 τεμάχια μετοχῶν της Ἀγροτικῆς Τραπέζης, ἡ ἀποτίμηση ἔγινε βάσει τῆς μέσης τιμῆς μηνὸς Δεκεμβρίου 2002 τοῦ Χρηματιστηρίου Ἀξιων, ἐπειδὴ ἦταν χαμηλότερη. Τὸ 2002 ἐπίσης ἔγινε ὀλικὴ ἐξόφληση τῶν παλαιῶν ὁμολογιακῶν δανείων ἰδιοκτησίας τῆς Ἐταιρείας μὲ ἀποτέλεσμα τὴν εἴσπραξη ποσοῦ 1.191,49 ΕΥΡΩ.

15. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ: Στὴν ὁμάδα αὐτὴ τῶν λογαριασμῶν ἀναγράφονται, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο Ταμείου τῆς 31.12.2002, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῶν καταθέσεων τῆς Α.Ε. σὲ διάφορες Τράπεζες. Τὸ ὕψος τῶν διαθεσίμων τῆς 31.12.2002 ἀνέρχεται σὲ 10.045.340,34 ΕΥΡΩ.
16. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἀναγράφονται τὰ ἔσοδα τὰ ὁποῖα θὰ εἴσπραχθοῦν τὸ ἔτος 2003.

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ: Ἀπεικονίζει τὴν καθαρὴ περιουσία τῆς Α.Ε. κατὰ τὴν 31.12.2002, ὅπως αὐτὴ προκύπτει ἂν ἀπὸ τὸ Σύνολο τοῦ Ἐνεργητικοῦ ἀφαιρέσουμε τὸ Καθαρὸ Παθητικὸ. Ἡ καθαρὴ θέση τῆς 31.12.2002 ἀνέρχεται σὲ 5.415.089,32 ΕΥΡΩ.
2. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΦΟΡῶΝ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΧΡΕΟΓΡΑΦῶΝ: Ὁ λογαριασμὸς αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀναπροσαρμογὴ καὶ τὴν τακτοποίηση τῆς ἀξίας τῶν χρεογράφων κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ κατὰ τὸ ἔτος 2002. Προορισμὸς εἶναι ἡ κάλυψη ζημιῶν ἀπὸ ἐνδεχόμενὴ μεταβολὴ τῆς τιμῆς τους κατὰ τὴν ἐξόφληση.
3. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟ ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤῶΝ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ περιλαμβάνεται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς τιμῆς πώλησης ἀκινήτων μας καὶ τῆς ἐγγεγραμμένης στὰ βιβλία τῆς Ἐταιρείας ἀξίας τῶν ἀκινήτων αὐτῶν.

4. ΠΙΣΤΩΤΕΣ: Στην ομάδα αυτή των λογαριασμών εμφανίζονται οι υποχρεώσεις της Α.Ε. πρὸς τὸ Δημόσιο ἀπὸ παρακρατηθέντες φόρους, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ΦΕΠ (φόρου εἰσοδήματος περιουσίας), ἀποδοτέους ἐντὸς τοῦ 2003, ἀπὸ κρατήσεις ὑπὲρ ΙΚΑ μηνὸς Δεκεμβρίου καὶ δώρου Χριστουγέννων 2002, ἀποδοτέες τὸ 2003, καὶ ἀπὸ εἰσπραχθεῖσες ἐγγυήσεις ἀπὸ τοὺς ἐνοικιαστῆς ἀκινήτων μας.
5. ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἀπεικονίζεται ἡ ὑποχρέωση τῆς Α.Ε. σὲ διάφορους προμηθευτές.
6. ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ: Στην ομάδα αυτή των λογαριασμών ἀπεικονίζονται τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαφόρων πιστώσεων ποὺ χορηγήθηκαν ἀπὸ τὸ Δημόσιο στὴν Α.Ε. γιὰ τὴ χρηματοδότηση διαφόρων μεγάλων ἔργων.
7. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ: Ἔσοδα ἐπομένων χρήσεων, λογαριασμὸς ὁ ὁποῖος συνδέεται μὲ τὸν λογαριασμὸ Χρεώστες τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ ἀφορᾷ τὴν εἰσπραξη μισθωμάτων ἀπὸ τὴν ἐργολήπτρια Κοινοπραξία ἀνεγέρσεως κτιρίου Α. Συγγροῦ.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ 2002

ΕΣΟΔΑ. Τὰ πάσης φύσεως ἔσοδα τῆς Α.Ε. κατὰ τὸ ἔτος 2002 ἀνῆλθαν σὲ 982.854,12 ΕΥΡΩ. Στὸ ποσὸ αὐτὸ περιλαμβάνονται καὶ 1.052,41 ΕΥΡΩ ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὲ δεδουλευμένους τόκους καταθέσεων Repor, μὴ εἰσπραχθέντας τὸ 2002 καὶ εἰσπρακτέους τὸ ἐπόμενο ἔτος κατὰ τὴν ἐξόφληση τῶν διαφόρων τίτλων. Συνεπῶς τὰ πραγματικὰ εἰσπραχθέντα ἔσοδα ἀνῆλθαν σὲ 981.801,72 ΕΥΡΩ.

ΕΞΟΔΑ. Τὰ πάσης φύσεως ἔξοδα (δαπάνες) τῆς Α.Ε. διακρίνονται σὲ δύο μεγάλες κατηγορίες: στὶς δαπάνες ἐκπλήρωσης τοῦ σκοποῦ τῆς Α.Ε. καὶ στὶς λειτουργικὲς δαπάνες. Οἱ δαπάνες (ἔξοδα) ἔτους 2002 ἀνῆλθαν σὲ 1.223.892,91 ΕΥΡΩ.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ. Εὐχαρίστως ἀναφέρουμε στοὺς ἐταίρους ὅτι, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τὸν ὁποῖο διενεργήσαμε, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐφαρμόζει μὲ σταθερότητα καὶ συνέπεια συνετὴ πολιτικὴ ὡς

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		1.237.925,22
Γήπεδα	393.248,85	
Κτίρια	15,84	
Έγκαταστάσεις κτιρίων	667.910,30	
Μηχανολογικός εξοπλισμός	0,01	
Μεταφορικά μέσα	2.863,69	
Άκιν/σεις υπό εκτέλεση & προκαταβολές	27.519,55	
Έπιπλα καὶ λοιπὸς ἐξοπλισμὸς	102.183,62	
Βιβλία ἀποθέματος (ἐκτὸς συναλλαγῆς)	8.804,11	
Βιβλία Βιβλιοθήκης	<u>35.379,25</u>	
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ		1.652.426,86
Βιβλία πρὸς διάθεση (βιβλία ἀπογραφῆς)	1.319.125,33	
Βιβλία πρὸς διάθεση ἔκδοσης 2002	270.519,83	
Βιβλία ὑπὸ ἔκδοση	62.781,70	
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ		408.723,71
Πελάτες	6.446,55	
Χρεώστες	402.277,16	
ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ		1.570.951,21
ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		10.045.340,34
Ταμείο	26.648,50	
Καταθέσεις ταμειυτ. καὶ προθεσμίας	<u>10.018.691,84</u>	
ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		<u>1.052,41</u>
ΣΥΝΟΛΑ		<u>14.916.419,75</u>

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2002

ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
ΚΕΦΑΛΑΙΟ		
Υφιστάμενο κατά την 31.12.2002		5.415.089,32
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ		1.787.168,27
Διαφορά αποτίμησης χρεογράφων	299.164,77	
Αποθεματικό από πώληση ακινήτου	<u>1.488.003,50</u>	
ΠΙΣΤΩΤΕΣ		113.292,50
Υποχρεώσεις από φόρους και τέλη	53.681,89	
Ασφαλιστικοί οργανισμοί - ΙΚΑ	34.471,52	
Πιστωτές διάφοροι	<u>25.139,09</u>	
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ		28.710,94
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ		7.541.685,97
ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ. ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ		
Έσοδα έπομένων χρήσεων		30.472,75
		<u>14.916.419,75</u>

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΕΞΟΔΑ		
ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΣΚΟΠΟΥ		92.147,02
Πρόγραμμα άνασκαφών	3.659,55	
Πρόγραμμα δημοσιεύσεων	21.283,75	
'Αξιοποίηση 'Αρχείου	7.510,70	
Ξενώνες	2.017,05	
Σχολή Διδασκαλίας 'Ιστορίας τής Τέχνης	6.145,92	
'Δωρεάν διατεθεισες έκδόσεις	22.183,03	
'Υποτροφίες	-	
Οικονομικές ένισχύσεις έπιστημονικού σκοπού	<u>29.347,02</u>	
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ		1.131.745,89
'Αποδοχές Προσωπικού (έπιστημ. καί διοικητ.)	537.255,83	
'Εργοδοτικές εισφορές	153.950,23	
'Αποσβέσεις	123.919,21	
Φόροι καί τέλη	6.510,36	
Δαπάνη μισθών	14.428,47	
Τμήμα Κύπρου	15.039,38	
Γενικά έξοδα	<u>280.642,41</u>	
ΣΥΝΟΛΑ		<u>1.223.892,91</u>

'Αθήναι,

'Ο Πρόεδρος
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ Π. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

'Ο Γενικός Γραμματεύς
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

'Ελέγξαμε τις άνωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις τής 'Αρχαιολογικής 'Εταιρείας, τής χρήσεως πού έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2002. 'Ο έλεγχός μας έγινε σύμφωνα με τις έλεγκτικές διαδικασίες πού κρίναμε κατάλληλες, βάσει των άρχων καί κανόνων έλεγκτικής πού ακολουθεί τò Σώμα 'Ορκωτών 'Ελεγκτών. Τέθηκαν στη διάθεσή μας τὰ βιβλία καί στοιχεία πού τήρησε ή 'Αρχαιολογική 'Εταιρεία καί μās δόθηκαν οί άναγκαίες για τόν έλεγχο πληροφορίες πού ζητήσαμε. 'Ελήφθησαν ύπ'

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΧΡΗΣΕΩΣ 2002

ΕΣΟΔΑ	
Μισθώματα ακινήτων	230.030,24
Μισθώματα αίθουσών διαλέξεων - δεξιώσεων	3.867,01
Σχολή Διδασκαλίας Ίστορίας της Τέχνης	-
Δωρεές διαφόρων	51.278,00
Έπιχορηγήσεις κρατικές	64.569,41
Έπιχορηγήσεις από ΟΠΑΠ/ΛΟΤΤΟ	88.041,00
Έπιχορηγήσεις - δωρεές Τμήματος Κύπρου	7.210,66
Συνδρομές Έταίρων	9.904,35
Τόκοι προθεσμιακών καταθέσεων	128.919,34
Τόκοι καταθέσεων λογαριασμών ταμειυτηρίου και ὄψεως	5.449,28
Τόκοι χορηγημένων δανείων	90,05
Έσοδα κληροδοτημάτων	20.542,92
Μερίσματα μετοχών Ε.Ε.Ε.Χ.	-
Μερίσματα μετοχών Ε.Τ.Ε.	186.057,30
Μερίσματα μετοχών Τραπέζης της Ελλάδος	38,76
Μερίσματα μετοχών Α.Τ.Ε.	-
Έξόφληση τοκομεριδίων παλαιών ὀμολ. δανείων	2.485,71
Καθαρά έσοδα πώλησης βιβλίων	55.522,16
Διάφορα έσοδα	128.847,93
Υπόλοιπο πρὸς έξίσωση	<u>241.038,79</u>
	<u>1.223.892,91</u>

31 Δεκεμβρίου 2002

Ἡ Προϊσταμένη τοῦ Λογιστηρίου

ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΑΖΑΚΗ

ὄψη οἱ διατάξεις τοῦ Ὄργανοιμοῦ καὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς. Σχετική ἔκθεση ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν ἀνωτέρω Οἰκονομικῶν Καταστάσεων θὰ διαβιβασθεῖ στὴ διοίκηση τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἀθῆναι, 8 Ἀπριλίου 2003

Ὁ Ὁρκωτὸς Ἐλεγκτῆς

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΚΟΚΚΑΛΗΣ

ΒΚΡ ΠΡΟΤΥΠΟΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε.

πρὸς τὴ διαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ἰδρύματος, τὴ διεξαγωγή τῶν ἀνασκαφῶν, τὴν αὐξηση τῶν δημοσευμάτων, τὸν πλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου, καὶ τὴν ἐκπόνηση μεγάλων ἀρχαιολογικῶν καὶ ἀρχαιογνωστικῶν ἔργων. Στὸ ἔργο αὐτὸ συμπαρίσταται τὸ προσωπικὸ τῆς Ἐταιρείας μὲ γνώση, ἱκανότητες καὶ προθυμία. Πολύτιμη ὑπῆρξε ἡ βοήθεια τοῦ Ὀρκωτοῦ Ἐλεγκτῆ στὴ διεξαγωγή τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισης.

ΠΡΟΤΑΣΗ: Ἀπὸ τὸν ἔλεγχο ποὺ διεξήχθη ἐπιβεβαιώθηκαν τὰ ἀναφερόμενα στὸν Ἰσολογισμὸ ὑπόλοιπα τῶν λογαριασμῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ὀρθότητα καὶ ἀκρίβεια στὴν τήρηση τῶν βιβλίων καὶ στοιχείων. Οἱ δαπάνες ποὺ ἔγιναν συνοδεύονται ἀπὸ πλήρη καὶ νόμιμα δικαιολογητικὰ καὶ εἶναι μέσα στὰ ὅρια τῶν πιστώσεων τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Δὲν διαπιστώθηκε καμιά παράλειψη, ἀνωμαλία ἢ διαχειριστικὴ ἀταξία καὶ προτείνουμε τὴν ἀπαλλαγὴ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεΐα

ΔΙΚΑΙΟΣ ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΣ – ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗΣ –
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ – ΜΑΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΥ

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ρώτησε τὰ μέλη ἂν ἔχουν νὰ κάνουν κάποια παρατήρηση πάνω σὲ ὅσα ἄκουσαν ἢ νὰ ζητήσουν διευκρινίσεις. Μίλησαν κατὰ σειρὰν οἱ ἑξῆς:

Ὁ κ. Δημήτριος Κουτρούμπας εἶπε, ὅτι θὰ ἔπρεπε τὸ Συμβούλιο νὰ ἀποταθεῖ καὶ πάλι πρὸς τὰ Ὑπουργεῖα Πολιτισμοῦ καὶ Ἐξωτερικῶν γιὰ τὴ χρηματοδότηση τοῦ Τμήματος Κύπρου.

Ἡ κυρία Ντίνα Πέππα Δελμούζου εἶπε ὅτι θὰ ἔπρεπε τὸ Συμβούλιο νὰ στραφεῖ πρὸς τὸ Λονδίνο, ὅπου ὑπάρχει παράρτημα τῆς Ἐταιρείας, καὶ οἱ ἐκεῖ φιλόρχαιοι θὰ μπορούσαν νὰ προσφέρουν ἢ νὰ βροῦν χρήματα.

Ὁ κ. Χαράλαμπος Πέννας ρώτησε ποῖο εἶναι τὸ ἔλλειμμα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ ποιῶν δαπανῶν ἢ περικοπῆ συνετέλεσε στὴ μείωσή του. Παρατήρησε ὅτι ἔχει χαθεῖ ὁ σύνδεσμος μεταξὺ Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ ΥΠΠΟ. Ὑπέ-

δειξε ότι τὸ Τμήμα τῆς Κύπρου πρέπει νὰ χρηματοδοτηθεῖ τόσο ἀπὸ τὸ ΥΠΠΟ ὅσο καὶ τὸ ΥΠΕΞ.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἔδωσε τὸν λόγο στὸν Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Συμβουλίου ὁ ὁποῖος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἡ παρατήρηση τοῦ κ. Κουτρούμπα εἶναι ὀρθὴ ἀλλὰ ὑπενθυμίζεται ὅτι παλαιότερα ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς εἶχαν ἐπισκεφθεῖ τὸν ΥΠΕΞ κ. Θ. Πάγκαλο, ὁ ὁποῖος εἶχε ὑποσχεθεῖ χρηματικὴ βοήθεια γιὰ τὸ Τμήμα Κύπρου. Τὸ αὐτὸ εἶχε ὑποσχεθεῖ ἐγγράφως καὶ ὁ μακαρίτης Γιάννος Κρανιδιώτης. Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2001 ὁ πρῶν Πρόεδρος εἶχε ἀποταθεῖ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο στὸν νῦν ΥΠΕΞ καὶ σὲ ἰδρύματα, ἀλλὰ ἡ ἀπάντηση ὑπῆρξε ἀρνητικὴ (βλ. *Ὁ Μέγτωρ* 63, 2002, 77). Ὅλοι δηλώνουν ὅτι πρέπει νὰ λειτουργήσῃ τὸ Τμήμα Κύπρου, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὸ στηρίζει ἐμπράκτως. Στὴν ἀρχὴ βοήθησαν κάποιοι Κύπριοι ἰδιῶτες, ἀλλὰ κατόπιν ἔπαψαν καὶ αὐτοὶ νὰ ἐνδιαφέρονται.

Ὡς πρὸς τὴν ὑπόδειξη τῆς κυρίας Δελμούζου, εἶπε ὅτι στὸ Λονδίνο δὲν ὑπάρχει παράρτημα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἀλλὰ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία εἶναι ἐντελῶς ἀνεξάρτητη καὶ ἔχει ὡς ἔργο τὴν παροχὴ ὑποτροφῶν καὶ τὴν διοργάνωση ὁμιλιῶν ἀπὸ Ἕλληνες, κυρίως, ἀρχαιολόγους. Δὲν ἔχει ἡ Ἐπιτροπὴ τόσα χρήματα ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἐνισχύει καὶ τὴν Ἐταιρεία.

Στὶς παρατηρήσεις καὶ ἐρωτήσεις τοῦ κ. Πέννα ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς εἶπε, ὅτι τὸ ἔλλειμμα τοῦ 2001 ἦταν 131.313.500 δρχ. καὶ τοῦ 2002 241.038,79 €, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τοὺς δημοσιευμένους ἰσολογισμοὺς. Ἄν τὰ μέτρα οἰκονομιῶν εἶχαν ληφθεῖ στὸ σύνολό τους ἀπὸ τὸν Νοέμβριο τοῦ 2001, τὸ ἔλλειμμα τοῦ 2002 θὰ ἦταν μικρότερο κατὰ ἓνα πολὺ σημαντικό ποσόν. Σημαντικὰ συνετέλεσε στὴν μείωση τοῦ ἐλλείμματος κατὰ τὸ 2002 ἡ αὔξηση στὶς πωλήσεις τῶν βιβλίων, καὶ τὸ ἴδιο ἐλπίζουμε νὰ γίνῃ καὶ κατὰ τὸ 2003.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἔχει διακοπεῖ ὁ σύνδεσμος μεταξὺ ΥΠΠΟ καὶ Ἐταιρείας, ἀλλὰ αὐτὸ ὀφείλεται σὲ λόγους γνωστοὺς τοὺς ὁποῖους οἱ ἑταῖροι ἔχουν ἐγκρίνει. Ὑπῆρξε ἐπιστημονικὴ διαφωνία γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ Μαραθῶνος καὶ ἡ στάση τῆς Ἐται-

ρείας δὲν μπορούσε νὰ εἶναι διαφορετική, ἐφ' ὅσον ἀναμίχθηκε στὸ ζήτημα. Γιὰ τὸ Τμήμα Κύπρου, τὸ Συμβούλιο εἶναι ὑποχρεωμένο πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἐνεργεῖ σύμφωνα μὲ τὸ γενικότερο συμφέρον τῆς Ἑταιρείας, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ὑπάρξει δυνατότης ἐπαναλειτουργίας του, θὰ γίνει. Γιὰ τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων μὲ τὸ ΥΠΠΟ ἤδη ἀπὸ καιρὸ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου ἔχει ζητήσει συνάντηση μὲ τὸν κ. Ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ καὶ πιστεύουμε ὅτι αὐτὴ θὰ γίνει γρήγορα σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεση τοῦ κ. Ὑπουργοῦ πρὸς τὸν κ. Πρόεδρο. Πρέπει ὅμως νὰ γίνει ἀντιληπτὸ ὅτι ἡ Ἑταιρεία δὲν ἐχθρεύεται τὸ Ὑπουργεῖο γιατί προσωπικὰ ὁ ἴδιος ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ὑπηρέτησε σ' αὐτὸ ἐπὶ 37 χρόνια καὶ ἓνα μέρος τοῦ ἔργου τοῦ ΥΠΠΟ εἶναι δικό του ἔργο.

Μετὰ τὴν ἀπάντηση τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ρώτησε τὰ μέλη ἂν ἐγκρίνουν τὰ πεπραγμένα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸ ἀπαλλάσσουν ἀπὸ κάθε εὐθύνη γιὰ τὴ διαχείριση τοῦ 2002. Ἡ Συνέλευση ὁμοφώνως ἀπήλλαξε τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Μετὰ τὴν ἀπαλλαγή τοῦ Συμβουλίου ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἀνακοίνωσε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας γιὰ τὴν ἐκλογή τῆς πενταμελοῦς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴ χρήση τοῦ 2003:

Ἐψήφισαν 77. Ἐγκυρα ψηφοδέλτια 76, λευκὸ 1. Ἔλαβαν κατὰ σειράν προτιμήσεως: Μαρία Πιπλῆ 72 ψήφους, Παναγιώτης Βελισσαρίου 71 ψήφους, Διονύσιος Μαυρόγιαννης 70 ψήφους, Μέλπω Πωλογιῶργη 69 ψήφους, Ἰφιγένεια Δεκουλάκου 65 ψήφους, Μαρία Οικονομάκου 4 ψήφους. Συνεπῶς ἐκλέγονται οἱ πέντε πρῶτοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀποτελέσουν τὴν Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεῖα γιὰ τὴ χρήση τοῦ 2003.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἄλλο θέμα γιὰ συζήτηση ὁ Πρόεδρος κήρυξε τὸ πέρας τῆς Συνέλευσης.

Ὁ Πρόεδρος
ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΤΟΥΡΤΟΓΛΟΥ

Ὁ Α' Γραμματεὺς
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΡΙΤΖΑΣ

Ὁ Β' Γραμματεὺς
ΜΑΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΜΠΕΖΗ

(1929-2003)

Στις 28 Μαρτίου 2003 απέβίωσε η Έλενη Μπέζη, μέλος της Έταιρείας από το 1978. Γεννήθηκε την 1η Αυγούστου 1929 στη Βραΐλα της Ρουμανίας από πατέρα Έλληνα και μητέρα ρουμάνα και μεγάλωσε μέσα στο εξαιρετικά δημιουργικό κλίμα της εκεί ελληνικής παροικίας που συνδύαζε με μοναδικό τρόπο το κοσμοπολίτικο στοιχείο με την αγάπη για την Ελλάδα. Τις γραμματειακές της γνώσεις τις απέκτησε τόσο στη Ρουμανία, όσο και αργότερα στην Κωνσταντινούπολη και στην Αγγλία, ήταν επομένως ιδιαίτερα γλωσσομαθής. Παρόλον ότι διακαής της πόθος ήταν να σπουδάσει αρχιτεκτονική γράφτηκε τελικά στον τομέα της Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου της Pennsylvania στην Αμερική απ' όπου πήρε και το πτυχίο της (B.A.) το 1954. Στη συνέχεια ήρθε στην Ελλάδα για να φοιτήσει από το 1954 έως το 1956 στην Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα. Έδω ευτύχησε ανάμεσα σε άλλα να παρακολουθήσει και τα μαθήματα του Eugene Vanderpool. Οι περιηγήσεις μαζί του, κυρίως εκείνες στην Αττική, που ήταν ακόμα παρθένα και αλώβητη από τις επεμβάσεις που άλλαξαν τον χαρακτήρα της τόσο ριζικά στις δεκαετίες που ακολούθησαν, πρέπει να υπήρξαν εμπειρίες συγκλονιστικές για την νέα ακόμη φοιτήτρια. Εκτός από τον ατέλειωτο πλούτο των αρχαιολογικών θέσεων και μνημείων της Αττικής που γνώρισε μαζί του, σημαδιακή θα πρέπει να ήταν και η πρώτη συνειδητή της συνάντηση με την αττική γη και την χλωρίδα της. Την αγάπη της γι' αυτήν πραγμάτωσε αργότερα και στον όμορφο κήπο της στην Έκάλη που γέμισε αποκλειστικά και μόνο με τα αγριολούλουδα και τα φυτά τα όποια εύδοκιμούν στον τόπο αυτό. Αυτή η πτυχή του χαρακτήρα της που δείχνει έναν άνθρωπο με ιδιαίτερες ευαισθησίες συμπληρώθηκε τα επόμενα χρόνια με πάμπολλες ορειβασίες στα βουνά ολόκληρης της Ελλάδας, τα όποια αναπολούσε πάντα με νοσταλγία. Μέχρι το τέλος της ζωής της υπήρξε δραστήριο μέλος του Συλλόγου «Υπαίθρια ζωή» και

της «Φιλοζωϊκῆς Ἑταιρείας» ἐκδηλώνοντας καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν ἀγάπη της γιὰ τὴ φύση, ἔτοιμη πάντοτε νὰ ἐναντιωθεῖ μὲ ὅλες της τὶς δυνάμεις σὲ κάθε προσπάθεια βιασμοῦ ἢ κακοποίησης της.

Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '60, εἶχε τὴν τύχη νὰ προσεγγίσει, ἔστω καὶ ἔμμεσα, τὸ ἀρχικό της ὄνειρο ποὺ ἦταν ἡ ἀρχιτεκτονική, ἀφοῦ μέσω τῆς φοίτησής της στὴν Ἀμερικανικὴ Σχολὴ εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐργασθεῖ γιὰ χρόνια στὴν ἀρχαία Κόρινθο, στὴν Ἀγορὰ τῆς Ἀθήνας καὶ σὲ ἄλλες ἀμερικανικὲς ἀνασκαφές, ἐκπονώντας ἀρχαιολογικὰ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια. Λόγω τῆς ἀκρίβειας καὶ τῆς εὐαισθησίας ποὺ διέκριναν τὰ ἔργα της ἀναδείχτηκε σύντομα στὸν τομέα αὐτό. Ὅπως οἴητε σημαντικὸ σταθμὸ σ' αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη ἀπετέλεσε ἡ μαθητεία καὶ ἡ ἐργασία της πλάι στὸν Ἰ. Τραυλὸ στὴν Ἀγορὰ. Σχέδιά της δημοσιεύθηκαν π.χ. στοὺς ἐξῆς τόμους: G. R. Edwards, *Corinth VII, 3, Hellenistic Pottery* (1975)· M. Lang, *Agora XXI, Graffiti and Dipinti* (1976)· S. Rotroff, *Agora XXII, Hellenistic Pottery* (1982).

Ὁ ἐπόμενος σπουδαῖος σταθμὸς στὴν ἐπαγγελματικὴ της πορεία εἶναι δίχως ἄλλο τὸ 1976, ὅταν ἄρχισε νὰ ἐργάζεται γιὰ τὴν ἀνασκαφὴ τῆς Τίρυνθας, τὴν διεύθυνση τῆς ὁποίας μόλις εἶχε ἀναλάβει ὁ νέος τότε ὑποδιευθυντῆς τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου Κι. Kilian. Ὁ Kilian σύντομα ἔδειξε στὴν Ἐ. Μπέζη τὴν ἀμέριστη ἐκτίμησή του, διακρίνοντας πὼς πρόκειται γιὰ ἕναν ἐντελῶς ξεχωριστὸ ἄνθρωπο, καὶ ἐκείνη τοῦ ἀνταπέδωσε αὐτὴ τὴν ἐμπιστοσύνη ἀναγνωρίζοντας σ' αὐτὸν ἕναν ἐπίσης μεγάλο δάσκαλο. Σ' αὐτὸ τὸν νέο ἐργασιακὸ χῶρο ἡ Ἐ. Μπέζη ἔμεινε μέχρι τὸ 1991, ὅταν μετὰ τὸν ἀδόκητο καὶ πρόωρο θάνατο τοῦ Κι. Kilian ἀποφάσισε πλέον νὰ συνταξιοδοτηθεῖ. Στὴν περίοδο αὐτὴ ἐντάσσονται καὶ τὰ σχέδια τῶν δύο μεγάλων εἰδωλίων ποὺ δημοσιεύονται ἐδῶ καὶ προέρχονται ἀπὸ τὸν χῶρο λατρείας ποὺ ἀνασκάφηκε τὸ καλοκαίρι τοῦ 1976 στὴν κάτω ἀκρόπολη τῆς Τίρυνθας. Στὸ μεταξὺ εἶχε ἐργασθεῖ καὶ σὲ ἄλλες ἀνασκαφές τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου, ὅπως π.χ. στὴν Ὀλυμπία πάντα μὲ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό γιὰ τὸ ἀντικείμενο. Ὅποιοι συνεργάσθηκαν μαζί της δὲν μπορεῖ νὰ ξεχάσει τὸ ἦθος της, τὸν μελίχιο καὶ πάντα

αισιόδοξο χαρακτήρα της. Αναφορές στην εργασία της στην Τίρυνθα βρίσκει κανείς στα έξής: Kl. Kilian - Chr. Podzuweit κ.ά., AA 1979, 412 σημ. 92· AA 1981, 194 σημ.· AA 1982, 393· AA 1983, 277 καὶ AA 1988, 105.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀρετὲς ποὺ ἀναφέρθηκαν ἤδη ἡ Ἐ. Μπέζη εἶχε καὶ μιὰ ἀξιοσημεῖωτη μουσικὴ παιδεία. Ἡ μουσικὴ ἔδινε μιὰν ἀκόμη διάσπαση στὴ ζωὴ της, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι παρὰ τὶς εὐαίσθητες πλευρὲς τοῦ πλούσιου ἐσωτερικοῦ της κόσμου δὲν τὴν ἀπασχολοῦσαν καὶ τὰ κοινά. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἦταν πάντοτε ζωντανὸ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον της γιὰ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, στὴν ὁποία ἦταν ἀφοσιωμένη καὶ τὴν ὁποία νοιαζόταν πάντοτε μὲ τὸν δικὸ της, ἥσυχο ἀλλὰ οὐσιαστικὸ τρόπο, μοιραζόμενη τὶς ἀνησυχίες της μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἦταν κοντὰ της.

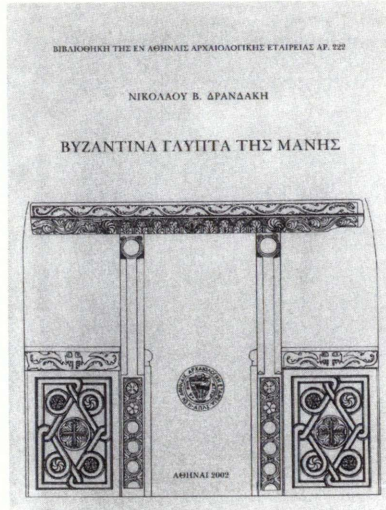
ΑΛΙΚΗ ΜΟΥΣΤΑΚΑ



Σχέδια ἀδημοσίευτα τῆς Ἑλένης Μπέζη: Γυναικεῖα εἰδῶλια ἀπὸ τὴν Κάτω Ἀκρόπολη τῆς Τίρυνθος, ΥΕ ΠΙΓ ἐποχῆς (12ος αἰ. π.Χ.). Ναύπλιο, Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο, ἀρ. 26173 (ὑψ. 0.33 μ.) καὶ 26171 (ὑψ. 0.35 μ.) ἀντίστοιχα.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΔΡΑΝΔΑΚΗ

BYZANTINA GLYPTA THS MANHS



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΑ΄ ΑΙΩΝ: I. Ένυπόγραφα καὶ χρονολογημένα γλυπτά – II. Ένυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα γλυπτά – III. Γλυπτά ἀνυπόγραφα καὶ χρονολογημένα – IV. Άνυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα γλυπτά ἀποδιδόμενα στὸν Μαρμαρὰ Νικήτα ἢ στὸ ἐργαστήρι του – V. Έργα ἀνυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα.

ΙΒ΄ ΑΙΩΝ: I. Άνυπόγραφα χρονολογημένα γλυπτά – II. Άνυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα γλυπτά.

ΙΓ΄ ΑΙΩΝ: Γλυπτά ἀνυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα.

ΙΔ΄ ΑΙΩΝ: Γλυπτά ἀνυπόγραφα καὶ χρονολογημένα.

Παρατηρήσεις στὸν διάκοσμο τῶν γλυπτῶν τῆς Μάνης.

Διακοσμητικὰ θέματα τῶν γλυπτῶν (σχέδια).

Άγγλικὴ περίληψη.

Σχῆμα 28×21 ἐκ.

Διατίθεται στὴν Άρχαιολογικὴ Έταιρεία, Πανεπιστημίου 22, Άθήνα 106 72,
τηλ. 210 3625531, Fax 210 3644996.

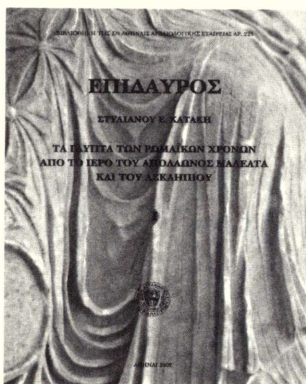
Άποστέλλεται ἐπίσης ἐπὶ ἀντικαταβολῆ, κατόπιν παραγγελίας.

Ό κύριος Νικόλαος Δρανδάκης τιμήθηκε τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2002 μὲ τὸ Άργυρὸ Μετάλλιο τῆς Άκαδημίας Άθηνῶν γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸ του ἔργο.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Ε. ΚΑΤΑΚΗ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ
ΤΑ ΓΛΥΠΤΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΜΑΛΕΑΤΑ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ
I-II



Τόμος I: κείμενο. Τόμος II: πίνακες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Κατάλογος των γλυπτών.

II. Τεχνοτροπικές παρατηρήσεις - χρονολόγηση.

III. Τυπολογικές παρατηρήσεις.

IV. Σχέσεις γλυπτών καὶ χώρου.

Παρατηρήσεις σχετικά με τὸν τόπο εὕρεσης τῶν γλυπτῶν.

V. Τὸ πρόβλημα τῶν ἐργαστηρίων.

VI. Τὰ γλυπτὰ στὴν ἱστορική-κοινωνική ἐξέλιξη τοῦ ἱεροῦ.

Γερμανική περίληψη καὶ Εὐρετήριο τῶν γλυπτῶν κατὰ τόπους καὶ Μουσεία.

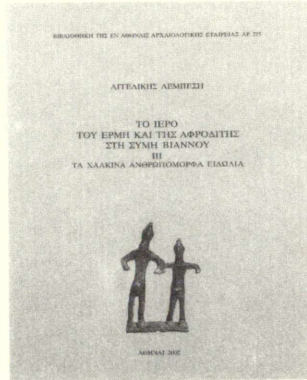
Σχήμα 28×21 ἐκ.

Διατίθεται στὴν Ἀρχαιολογική Ἑταιρεία, Πανεπιστημίου 22, Ἀθήνα 106 72,
τηλ. 210 3625531, Fax 210 3644996.

Ἀποστέλλεται ἐπίσης ἐπὶ ἀντικαταβολή, κατόπιν παραγγελίας.

ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΛΕΜΠΕΣΗ

ΤΟ ΙΕΡΟ
ΤΟΥ ΕΡΜΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ
ΣΤΗ ΣΥΜΗ ΒΙΑΝΝΟΥ
III
ΤΑ ΧΑΛΚΙΝΑ ΑΝΘΡΩΠΟΜΟΡΦΑ ΕΙΔΩΛΙΑ



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 1. Το ιερό – 2. Μέθοδος μελέτης – 3. Η στάθμη της έρευνας.

II. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ.

III. ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ: Α. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ – Β. ΤΑ ΕΙΔΩΛΙΑ:

α. Μινωικά – β. Μεταβατικής περιόδου – γ. Πρωτογεωμετρικά – δ. Γεωμετρικά – ε. Πρώιμα αρχαϊκά – στ. Αρχαϊκά – ζ. Αύστηρου ρυθμού – η. Έλληνιστικά.

IV. ΤΕΧΝΙΚΗ.

V. Η ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΛΙΩΝ.

VI. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ.

VII. ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ: 1. Οί λάτρες – 2. Οί όπλοφόροι – 3. Τò σύνταγμα τών κρανοφόρων – 4. Ό κυπελλοφόρος – 5. Οί τοξότες – 6. Ό αὐτομασιγούμενος – 7. Αὐλητής καὶ φορμικτής – 8. Όδηγὸς ταύρου – 9. Οί κριοφόροι – 10. Οί κοῦροι – 11. Η ἀνδρική καθιστή μορφή – 12. Ό κένταυρος – 13. Έρμής νεανίη ἀνδρὶ ἔοικώς – 14. Διπλὸς Έρμής – 15. Η γυναικεία μορφή.

VIII. ΟΙ ΑΝΑΘΕΤΕΣ ΤΩΝ ΕΙΔΩΛΙΩΝ.

IX. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ: 1. Οί ἀρχές – 2. Η παράδοση – 3. Οί ιδιοτυπίες – 4. Η ἀκμή – 5. Η παρακμή.

X. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ.

Άγγλική περίληψη.

Σχῆμα 28×21 ἐκ.

Διατίθεται στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, Πανεπιστημίου 22, Ἀθήνα 106 72,
τηλ. 210 3625531, Fax 210 3644996.

Ἀποστέλλεται ἐπίσης ἐπὶ ἀντικαταβολῇ, κατόπιν παραγγελίας.